

Grupul Băncii Mondiale

Sinteza Programului de parteneriat cu țara

Octombrie 2014

Performanța și perspectivele creșterii economice

În pofida riscurilor macroeconomice substanțiale, performanța economică din ultimii ani a fost destul de puternică. Moldova a cunoscut cea mai mare creștere cumulativă a PIB-ului față de anul premergător crizei din 2007 comparativ cu toți partenerii săi regionali (România, Ucraina, Federația Rusă, Uniunea Europeană [UE17]), PIB-ul crescând cu aproximativ 24 la sută din 2008. Cu toate acestea, creșterea a fost volatilă, reflectând vulnerabilitățile la condițiile economice și climatice mondiale. În 2012, PIB-ul s-a micșorat cu 0,7 la sută, odată ce economia a fost afectată de o contracție indusă de seceta în agricultură (-22,3 la sută) și cererea externă redusă ca urmare a crizei din zona euro.

Creșterea economică a decelerat în 2014 față de 2013. În primele două trimestre ale anului 2014, PIB-ul s-a majorat cu 3,9 la sută. Datorită consumului intern redus, exporturile și investițiile fixe au fost principalii declanșatori ai creșterii economice, contribuind la creștere cu 1,8 și, respectiv, 1,7 puncte procentuale. Până la finele lunii iunie 2014, producția industrială a crescut cu 4,4 la sută și producția agricolă a crescut cu 7,7 la sută de la an la an.

Perspectivile economice pe termen mediu ale Moldovei depind acum de diversificarea economiei drept răspuns la provocările internaționale și de crearea unei a doua forțe motrice bazate pe exporturi și investiții. Pe viitor, din cauza consumului intern slab și presiunilor economice din partea Rusiei, în special al restricțiilor la exporturi, activitatea economică se așteaptă să încetinească în 2014 la circa 2 la sută, înainte de a crește până la 3,5–5 la sută în perioada 2015–17. Interdicția recentă din partea Rusiei pentru exportul mai multor produse din Moldova

Sectorul extern

Deficitul contului curent a fost redus sub nivel de 10 la sută din PIB. Deficitul contului curent s-a micșorat de la 11,3 la sută din PIB în 2011 până la 4,8 la sută în 2013 și 5,9 la sută în primul trimestru al anului 2014. În timp ce deficitul comercial a rămas mare, creșterea exporturilor (10,7 la sută) a depășit creșterea importurilor (7,1 la sută) în 2013. În primele șase luni ale anului 2014, exporturile au crescut cu 3,2 la sută, în timp

și majorarea tarifelor vamale pentru exporturile din Moldova vor constrânge creșterea economică, care este deja afectată – evenimente ce au subliniat importanța diversificării economiei. Începând cu anul 2015, se preconizează că Acordul de Asociere cu Uniunea Europeană (UE) va permite Moldovei să beneficieze de investiții străine directe (ISD) și să amplifice oportunitățile comerciale, generând o economie mai competitivă. Autoritățile realizează un program ambițios de reforme structurale pentru creștere economică, reflectat în Strategia Națională de Dezvoltare “Moldova 2020”, susținut de Banca Mondială prin intermediul operațiunilor privind politicile de dezvoltare, proiectelor investiționale și activităților analitice.

Parcursul spre integrarea europeană ancorează perspectivele creșterii economice și Moldova trebuie să accelereze reformele în favoarea investițiilor și exporturilor. Provocările principale ale reformelor structurale includ îmbunătățirea mediului investițional prin reducerea poverii inspecțiilor, înlăturarea obstacolelor pentru exportatori (inclusiv în agricultură), canalizarea remitențelor în investiții productive și dezvoltarea unui sector financiar robust, transparent și competitiv. Moldova trebuie să amelioreze eficiența și echitatea cheltuielilor sale publice, în special prin gestiunea mai bună a investițiilor capitale publice, care sunt esențiale pentru o creștere economică mai mare. Reformele administrative și judiciare rămân o provocare pentru îmbunătățirea guvernantei în sectorul public, care este o condiție premergătoare pentru integrarea europeană și modernizarea economică.

ce importurile s-au micșorat cu 1,8 la sută. Interdicția impusă recent de Rusia asupra vinurilor și fructelor proaspete și conservate din Moldova și o interdicție posibilă asupra legumelor au afectat dinamica comerțului extern. Pe fundalul influxurilor din țările Comunității Statelor Independente (CSI), creșterea remitențelor a rămas puternică în 2013, depășind nivelurile record din 2008. Influxurile de remitențe par să se

fi redus la începutul anului 2014, odată ce activitatea economică în Rusia a încetinit și noi reglementări ale muncii au intrat în vigoare. Între timp, vulnerabilitatea remitențelor în raport cu prețurile imprevizibile la petrol și incertitudinile legate de relațiile cu Federația Rusă prezintă riscuri substanțiale de lungă durată pentru economie.

Deficitul contului curent a continuat să fie finanțat din creditarea sectorului privat și finanțarea formală pentru sectorul public, în timp ce ISD au rămas în urmă. Deși ISD s-au recuperat până la 2,6 la sută din PIB în 2013, ele nu au atins nivelurile premergătoare crizei. Conflictul dintre Rusia și Ucraina și recesiunea în țările CSI au amplificat constrângerile interne pentru atragerea ISD care, în primul trimestru al anului 2014, s-au redus până la 0,6 la sută din PIB. Aceasta subliniază importanța atragerii investițiilor

Performanța și provocările sectorului fiscal

Deficitul bugetar a fost redus semnificativ în perioada anilor 2009-14. Din 2009, Republica Moldova a reușit să restrângă transferurile și consumul public (inclusiv cheltuielile de salarizare și achizițiile de bunuri și servicii). Performanța economică bună și colectarea veniturilor au consolidat impactul acțiunilor guvernului de control al cheltuielilor și îmbunătățire a eficienței. Acțiunile principale au inclus reformele în sectorul educației (raționalizarea rețelei școlare) și asistenței sociale (introducerea unui program nou direcționat și reducerea schemelor de compensare categoricale anterioare). În consecință, deficitul fiscal al bugetului public general a fost redus cu 4,6 puncte procentuale din PIB în cinci ani, începând cu anul 2009. Deficitul s-a micșorat la 1,8 la sută din PIB în 2013. În 2014, bugetul de stat a fost modificat pentru a reflecta majorările pre-electorale ale pensiilor și salariilor pentru unele categorii de angajați în sectorul public. Deficitul scontat este 2,8 la sută din PIB. Majorarea cheltuielilor publice se așteaptă a fi acoperită din venituri suplimentare obținute din licențele în telecomunicații în 2014. Pe viitor, disciplina fiscală va trebui să fie menținută. Reforme continue vor fi necesare pentru sporirea eficienței în utilizarea resurselor publice și crearea spațiului fiscal în vederea abordării necesităților de infrastructură, acomodării presiunilor sociale și gestionării

pentru redresarea susținută și stimularea modernizării. Totalul datoriei externe constituia 83 la sută din PIB (6,6 miliarde dolari SUA) la finele anului 2013 și a crescut până la 85,6 la sută din PIB în primul trimestru al anului 2014. În anii recenți, datoria externă, atât privată cât și publică, a asigurat finanțarea deficitului contului curent și a permis acumularea rezervelor valutare. Prima jumătate a anului 2014 a fost marcată de influxuri și o activitate comercială externă redusă, astfel încât rezervele valutare s-au micșorat cu 4,7 la sută, în timp ce moneda locală s-a depreciat moderat în corespundere cu partenerii estici principali ai Moldovei. În general, poziția externă este puternică și a permis acumularea rezervelor valutare, acoperind în prezent peste cinci luni de importuri ulterioare.

reducerii taxelor comerciale după intrarea în vigoare a Zonei de Liber Schimb Aprofundat și Cuprinzător (ZLSAC).

Ciclul electoral parlamentar iminent și deficiențele instituționale de durată ar putea afecta ritmul reformelor. Presiunile sociale și provocările demografice, inclusiv angajamentele existente privind asigurările sociale și pensiile, vor testa sustenabilitatea fiscală în 2014 și 2015. Presiunile de creștere a cheltuielilor recurente vor rămâne, prin urmare, puternice. Deficiențele instituționale sunt reflectate în continuare în problemele de colectare a impozitelor și, împreună cu vulnerabilitatea țării la șocurile externe, vor continua să alimenteze incertitudini.

Consolidarea bugetară va contribui la menținerea unui cadru macroeconomic durabil. Cheltuielile salariale în sectorul public la nivelul administrației publice centrale și, în special, locale rămân a fi mari. Ineficiențele din sectoarele educației și sănătății continuă a fi substanțiale. Guvernul a întreprins reforme pentru a îmbunătăți structura cheltuielilor, în special în domeniul educației, dar mai sunt multe de făcut, de exemplu în implementarea la scară națională a unei politici de finanțare per elev. Aceste ineficiențe constrâng cheltuielile productive în infrastructură și servicii publice, precum și distribuie resursele investiționale limitate prea vast pentru a fi

eficiente. De asemenea, Moldova rămâne vulnerabilă schimbărilor de prețuri la importul energiei. O creștere a costului acestor importuri ar putea constitui un șoc extern major, cu un efect important asupra cheltuielilor de asistență socială (datorită creșterii neașteptate a numărului de oameni săraci), precum și asupra tarifelor, acumulării datoriei și arieratelor în companiile de utilități publice.

Moldova trebuie să creeze spațiu fiscal pentru infrastructura de stimulare a creșterii economice. Eforturi inițiale au fost realizate în educație și sănătate cu scopul îmbunătățirii eficienței și, astfel, creării spațiului pentru resursele atât de necesare pentru intervențiile de calitate, precum materiale didactice și educative mai bune, instruirea directorilor de școli și a cadrelor didactice în sectorul educațional, și cheltuieli sporite pentru medicamente și întreținerea instituțiilor medicale în sectorul sănătății. Totuși, multe acțiuni mai rămân a fi realizate pentru a ameliora calitatea și eficiența în aceste sectoare. Suplimentar, trebuie realizați pași în direcția reformei sistemului de pensii și creșterii contribuțiilor pentru durabilitatea sistemului. Serviciile publice la nivel de administrație publică locală trebuie eficientizate și serviciile redundante și funcțiile care se suprapun trebuie eliminate.

Sărăcia

Sectorul financiar

Sectorul financiar a înregistrat o recuperare bună în urma crizei financiare globale. Per ansamblu, sectorul bancar pare a dispune de suficient capital, lichidități și profitabilitate. Însă continuă să existe vulnerabilități substanțiale în unele domenii. Acestea includ o bancă națională de importanță sistemică, parțial deținută de stat, Banca de Economii (BEM), care se confruntă cu probleme serioase de capital și calitate a activelor (vezi în continuare). Creșterea creditelor de la an la an a urmat o tendință pozitivă de la mijlocul anului 2010, atingând nivelul de 19,5 la sută la mijlocul anului 2014. De asemenea, până la mijlocul anului 2014, rata lichidității sistemului bancar constituia 34,3 la sută, fiind neschimbată în mare parte în ultimii trei ani. Rata suficienței de capital constituia 19,9 la sută, cu mult peste nivelul de 16

În pofida scăderii bruște a sărăciei, Moldova rămâne una dintre cele mai sărace țări din Europa. În baza pragurilor sărăciei standardizate pentru Europa și Asia Centrală (EAC) de 5 dolari SUA/zi și 2,5 dolari SUA/zi la paritatea puterii de cumpărare (PPC), 45 la sută din populație era săracă și 7 la sută extrem de săracă în 2011. Cele mai vulnerabile grupuri expuse riscului sărăciei în Republica Moldova rămân cele cu nivel scăzut de educație, familiile cu trei sau mai mulți copii, persoanele din mediul rural, familiile care se bazează pe auto-angajare, persoanele în etate și romii. Probabilitatea de a scăpa de sărăcie a rămas mult mai mică pentru cei care lucrează în agricultură decât pentru cei angajați în alte sectoare. Fermierii și lucrătorii agricoli reprezintă 40 la sută din săraci în Moldova și 44 la sută din cele mai sărace 40 la sută din populație. Cea mai mare parte a reducerii sărăciei observate a fost determinată de creșterea economică, iar principalele canale au fost transferurile private precum remitențele și mai multe locuri de muncă și câștiguri. Consumul celor mai sărace 40 la sută din populație a crescut cu 5,8 la sută în perioada anilor 2006-11, depășind creșterea consumului populației în general (2,9 la sută). Cu toate acestea, dovezile sugerează că cele mai sărace 40 la sută din populație sunt în mod special afectate de deficiențele în calitatea și eficiența serviciilor de sănătate și educație, și deosebit de vulnerabile la șocurile climatice.

la sută solicitat de Banca Națională a Moldovei (BNM). La începutul anului 2014, rata medie a dobânzilor pentru împrumuturile în lei moldovenești a atins cota minimă istorică de doar puțin sub 12,0 la sută, o scădere de la 12,3 la sută în 2013. Rata împrumuturilor neperformante (INP), care au atins cota maximă de 17,8 la sută din totalul împrumuturilor la mijlocul anului 2010, s-a micșorat treptat în ultimii patru ani, înregistrând 11,9 la sută la mijlocul anului 2014.

Îngrijorările privind calitatea creditelor și capitalului la BEM prezintă riscuri considerabile. Poziția de capital la BEM este în deteriorare de la mijlocul anului 2012 și, dat fiind rolul său important pentru economia Moldovei, acțiuni conjugate și urgente au fost necesare din

partea Guvernului, BNM și acționarilor privați pentru a stabiliza situația în cadrul băncii. Problema capitalizării a fost abordată printr-o majorare de capital în septembrie 2013 de către acționarii privați. Totuși, ca rezultat al acestei majorări de capital, statul a pierdut poziția sa majoritară în BEM și a diluat acțiunile sale la un bloc minoritar (33,3 la sută + 1 acțiune). În pofida recapitalizării BEM, calitatea activelor sale rămâne incertă. BNM a mandatat un audit de diagnostic special al BEM de către o firmă de audit internațională pentru o evaluare adecvată a poziției financiare a băncii. După finalizarea auditului, se preconizează că autoritățile din Moldova vor aproba o strategie care va viza vulnerabilitățile actuale ale BEM.

Guvernanța slabă în sectorul financiar constrânge în continuare creșterea economică și concurența în acest sector. În prima jumătate a anului 2013, una dintre cele mai mari bănci din Moldova a fost subiectul unei preluări ostile din partea unor investitori netransparenți. Astfel de preluări ostile sunt caracterizate de transferul rapid al proprietății asupra acțiunilor către persoane și companii în blocuri sub nivelul pragului de control de 5 la sută. Cel puțin trei bănci sunt suspectate, că au fost subiectul unei schimbări în control ca rezultat al unui astfel de proces. BNM recunoaște că, în cel mai recent caz, transferurile de acțiuni ar fi putut reprezenta, de fapt, rezultatul unei acțiuni coordonate și că investitorii ar fi putut acționa în cadrul unui efort comun. Totuși, prima instanță a interzis BNM să emită o decizie privind acțiunea coordonată a noilor acționari. BNM a înaintat și a câștigat contestația contra acelei decizii. Într-un caz similar la o altă bancă mare din Moldova, BNM a avut succes în blocarea drepturilor de vot ale unui grup de acționari care acționau conjugat. Din acel moment, acționarii netransparenți au vândut acțiunile lor, deși se pare că beneficiarul final nu s-a schimbat ca rezultat al acelei tranzacții.

O hotărâre a Curții Constituționale (CC) din 1 octombrie 2013 a afectat mandatul BNM de a realiza efectiv funcțiile sale ca autoritate în domeniul politicii monetare și reglementator al sectorului bancar. Decizia a permis oricărei instanțe să suspende decizii și acte esențiale ale BNM înainte de soluționarea cauzei. Au existat două excepții pentru hotărârea respectivă, în

special decizia de revocare a licenței sau de lichidare a unei bănci. Această decizie împiedica BNM să întreprindă măsuri rapide și definitive, care sunt esențiale pentru menținerea stabilității monetare și financiare în țară. În decembrie 2013, Parlamentul a aprobat o lege, care restabilește parțial unele puteri ale BNM afectate de hotărârea CC. Aceste modificări au intenționat să instituie un echilibru între intrarea în vigoare a acțiunilor BNM, în special ca autoritate monetară, și responsabilitatea sa prin examinare în instanță. În timp ce legislația din decembrie 2013 reduce riscurile emergente din hotărârea CC pentru realizarea politicii monetare, au continuat să existe riscuri substanțiale în domeniul reglementării și supravegherii bancare. Pentru a aborda aceste riscuri, Guvernul a lucrat împreună cu Banca Mondială și Fondul Monetar Internațional (FMI) asupra unor amendamente legislative ulterioare celor aprobate de către Parlament în ianuarie 2014 în regim de urgență.

Banca Mondială este implicată activ, prin asistență tehnică și împrumuturi investiționale/de politici, în susținerea eforturilor autorităților de aprofundare a nivelului de intermediere financiară în Moldova, făcând în același timp sectorul mai rezistent față de eventuale șocuri. În ultimii patru ani Banca Mondială a continuat un dialog puternic cu Ministerul Finanțelor (MF), BNM și Comisia Națională a Pieței Financiare (CNPF). Banca Mondială a oferit sprijin acestor autorități la elaborarea modificărilor la legea privind piața de capital cu scopul sporirii siguranței și eficienței funcției de înregistrare a valorilor mobiliare corporative. De asemenea, Banca Mondială a inițiat lucrul cu autoritățile din sectorul financiar pentru a oferi asistență tehnică la revizuirea și fortificarea legislației menite să consolideze competențele de asigurare a executării legislației de către agențiile de reglementare în sectorul financiar. Pentru a complementa aceste eforturi, Banca Mondială, prin intermediul Centrului pentru Servicii Consultative în Sectorul Financiar de la Viena (FinSAC), a realizat un exercițiu de simulare și pregătire în situații neprevăzute și de criză, care a întrunit participarea mandatarilor de la BNM, MF și Fondul de Asigurare a Depozitelor. Acest exercițiu este urmat de asistență tehnică pentru reforma cadrului de rezoluție bancară.

Suplimentar, Banca Mondială a colaborat cu BNM pentru a elabora cadrul juridic și normativ și planul de acțiuni pentru serviciile de plăți electronice și remitențe, și Banca Mondială a lucrat cu CNPF în vederea consolidării cadrului juridic și normativ pentru sectorul financiar nebanca. Mai mult ca atât, Banca Mondială a lucrat în strânsă colaborare cu BNM și Asociația Băncilor pentru a îmbunătăți cadrul de tranzacții securizate, care permite utilizarea bunurilor mobile în calitate de garanție. Amendamente relevante la Legea gajului au fost aprobate printr-o hotărâre specială a Guvernului și aprobate în Parlament în iunie 2014. În final, echipa Băncii Mondiale a finalizat pregătirea

Reformele mediului de afaceri

Moldova trebuie să aprofundeze reformele cadrului de reglementare și să consolideze supremația legii pentru încurajarea investițiilor private. Reformele cadrului de reglementare, implementate în perioada anilor 2001-12, odată ce Moldova își aprofunda economia de piață, au adus rezultate lente dar stabile. Privind indicatorul *Doing Business* "Distanța până la frontieră", care măsoară cât de departe este amplasată o țară de cele mai bune practici globale, Moldova a avansat de la 55,9 (în 2006, cel mai recent an disponibil) la 64,5 (în 2014). Reformele au redus timpul managementului de conformare cu cerințele de reglementare, de la 17 la sută în 2005 până la 10,7 la sută în 2013, conform cercetării interne Costul de reglementare al afacerilor. Aceste reforme au inclus înregistrarea, reglementarea, licențierea, permisele, administrarea fiscală, insolabilitatea și alte aspecte.

În pofida acestor progrese, competitivitatea întreprinderilor din Moldova rămâne limitată de un mediu de afaceri caracterizat de incertitudini și costuri de tranzacționare înalte. Moldova se clasifică în prezent pe locul 78 din 189 economii (aproximativ a 60ea fracțiune din 100) în ediția din 2104 a raportului *Doing Business*, și locul 89 din 148 țări (aproximativ a 40ea fracțiune din 100) în Raportul privind competitivitatea pe plan mondial 2013-14 al Forumului Economic Mondial. Moldova are performanțe mai bune decât Ucraina și Federația Rusă, dar rămâne în urma Turciei și vecinilor săi

proiectului *Ameliorarea competitivității II*, care va include o componentă de acces la finanțare în sumă de 30 milioane dolari SUA, sub forma unei linii de credit pentru întreprinderile exportatoare. Fondurile se așteaptă a fi disponibile pentru exportatorii din Moldova în octombrie 2014. Se preconizează că aceste și alte inițiative vor spori stabilitatea financiară în Moldova, vor reduce costul creditării, vor spori proporția remitențelor canalizate prin sectorul financiar formal în calitate de depozite bancare și vor spori accesul la finanțare.

din UE, precum România, Ungaria, Bulgaria. Companiile citează bariere substanțiale privind multe aspecte ale mediului de afaceri, de la obținerea licențelor și permiselor pentru importul mărfurilor, obținerea creditelor și concurența în condiții egale cu alte companii. Trebuie să existe și o aplicare mai consecventă a legislației prin intermediul sistemului judiciar, și noua lege cu privire la concurență și legea cu privire la ajutorul de stat trebuie implementate efectiv. Îmbunătățirile în supremația legii sunt un accent principal al agendei de integrare europeană, conform căreia Moldova va beneficia de sprijin substanțial din partea Comisiei Europene (CE) și altor parteneri bilaterali în vederea reformării sistemului judiciar, precum și a altor organe de ocrotire a normelor de drept.

Guvernul Republicii Moldova a elaborat și aprobat recent un program de reforme care va ajuta la soluționarea unora dintre cele mai

importante bariere. Strategia de reformă a cadrului de reglementare pentru anii 2013–20 și planul de acțiuni pentru 2013–20 a redirecționat accentul Guvernului de la “reducerea reglementării” la “reglementare inteligentă.” Parcursul pentru înlăturarea barierelor critice în mediul de afaceri (2013–14) include mai multe reforme esențiale. Aceste strategii se axează pe înlăturarea constrângerilor administrative pentru afaceri, facilitarea comerțului internațional și a administrării fiscale, și eliminarea practicilor anti-competitive.

Banca Mondială a lucrat în strânsă colaborare cu Guvernul Republicii Moldova pentru a ajuta la îmbunătățirea climatului investițional.

Pentru a îmbunătăți mediul de reglementare, ca parte a proiectului *Ameliorarea competitivității* (PAC), Guvernul a introdus în 2008 metodologia de analiză a impactului de reglementare ca fiind obligatorie la elaborarea tuturor legilor și actelor normative noi, care afectează funcționarea afacerilor. Suplimentar, proprietarii afacerilor își pot exprima acum viziunile prin intermediul unui comitet creat pentru revizuirea legislației noi. În 2013, PAC a finanțat elaborarea Strategiei de reformă a cadrului de reglementare și a planului de acțiuni, și raportul Băncii Mondiale (Activitate economică și sectorială [AES]) privind “Prioritățile de politici pentru dezvoltarea sectorului privat” a informat în mare măsură Parcursul Guvernului pentru eliminarea barierelor critice în mediul de afaceri pentru anii 2013–14. Finanțarea adițională în cadrul PAC a oferit 22,5 milioane dolari SUA în împrumuturi pentru întreprinderile exportatoare. Guvernul a creat, de asemenea, un fond de refinanțare din plățile obținute din linia de credit originală, din care alte 7 milioane dolari SUA au fost oferite sub formă de împrumuturi. O schemă de finanțare a granturilor a ajutat afacerile din Moldova să obțină certificate de calitate internaționale (precum Organizația Internațională

de Standardizare [ISO], Analiza Riscurilor la Punctele Critice de Control [HACCP]) și să obțină servicii relevante de dezvoltare a afacerilor.

PAC s-a încheiat în iunie 2013 și PAC II a fost aprobat de Consiliul director în iulie 2014 și se așteaptă să intre în vigoare în octombrie 2014.

Obiectivele acestui proiect vor fi sporirea competitivității întreprinderilor din Moldova, în special a întreprinderilor mici și mijlocii, prin sporirea legăturilor lor cu piețele, ameliorarea abilității lor de accesare a finanțării pe termen mediu-lung și îmbunătățirea mediului favorabil afacerilor. PAC II va consolida succesele PAC I, dar se va axa mai mult pe aspectele instituționale, precum guvernanta reformei cadrului de reglementare și consolidarea instituțională a agenției de dezvoltare a întreprinderilor mici și mijlocii (IMM) (ODIMM) și a agenției de promovare a exporturilor (MIEPO). PAC II va oferi, de asemenea, sprijin la implementarea reformelor principale de reglementare, un mecanism de finanțare a granturilor pentru a sprijini competitivitatea exporturilor IMM și o linie de credit.

ZLSAC cu UE a fost semnat în iunie 2014 și ratificat rapid de către Parlament, împreună cu Acordul de Asociere Moldova-UE.

Odată cu intrarea sa în vigoare la 1 ianuarie 2015, ZLSAC va oferi producătorilor din Moldova acces deschis la piețele UE. Experiența a demonstrat deja că exportatorii moldoveni pot vinde tot mai mult pe piața UE, astfel încât se anticipează că afacerile vor profita integral de oportunitățile noi. Volumele de export vor crește în continuare, odată ce Moldova va aduce standardele sale în domeniul siguranței și sănătății în corespundere cu cele din UE pentru a putea exporta ușor și efectiv produsele sale în cea mai mare piață unică din lume.

Alimentarea cu apă și canalizarea

Necesitățile investiționale în sectorul de alimentare cu apă și canalizare sunt foarte mari. Cerințele de active per dolar de venit pentru sistemele de alimentare cu apă și tratare a apelor reziduale se estimează a varia între 10 și 12, față de 7 pentru drumurile taxate și 3-4 pentru

aprovizionarea cu energie electrică. Absența reformelor în sector a generat înghețarea taxelor plătite de utilizatori, astfel privând sectorul de resursele atât de necesare pentru întreținerea adecvată și expansiunea activelor. Anii de întreținere inadecvată continuă să genereze un consum excesiv de energie, scurgeri, rupturi de țevi și calitate nesigură a apei. Doar aproximativ jumătate din localitățile rurale din Republica Moldova dispun de acces la sisteme centralizate de alimentare cu apă și majoritatea sistemelor se află la o etapă avansată de degradare, necesitând reabilitare urgentă. În timp ce toate localitățile urbane au sisteme centralizate de colectare a apelor reziduale, doar câteva funcționează la nivel acceptabil și foarte puține corespund standardelor de evacuare a apelor uzate. Situația este și mai deplorabilă în comunitățile rurale, unde numai 40 la sută dispun de canalizare rudimentară sau sisteme de canalizare, care au încetat să funcționeze de atunci.

Starea proastă a infrastructurii existente de alimentare cu apă și tratare a apelor reziduale este de așa natură, încât 45 la sută din aceste sisteme necesită reparații serioase. Aceasta se datorează moștenirii și lipsei de considerațiune pentru costurile operaționale la construcția unor astfel de sisteme intensive din punct de vedere energetic, neglijării întreținerii timp de mulți ani și managementului extrem de politizat în acest sector

în Moldova. Investiții mari au fost realizate în sistemele de alimentare cu apă și canalizare, fără considerațiune pentru costurile de funcționare și întreținere. În consecință, consumul energetic este excesiv în sistemele de distribuție a apei și de colectare și tratare a apelor uzate. Pentru a schimba situația, reformele sectorului de alimentare cu apă și canalizare sunt necesare pentru a promova eficiența în producere și consum, servicii durabile și acoperirea socială a celor săraci.

Banca Mondială a sprijinit Moldova prin sporirea gradului de conectare și îmbunătățirea calității apei. În zonele în care Banca Mondială a sprijinit programe de reabilitare a infrastructurii, gradul de conectare și orele de livrare au crescut și calitatea apei s-a îmbunătățit. Pierderile de apă din cauza scurgerilor și infrastructurii degradate au fost reduse și consumul de apă per locuitor practic s-a dublat. Pierderile necontabilizate s-au micșorat în patru orașe, iar eficiența energetică la producerea apei a crescut în cadrul regiilor vizate. O altă îmbunătățire importantă în zonele selectate este calitatea apei, odată ce probele de calitate microbiologică a apei, care corespund standardelor din Moldova, au depășit valoarea țintă de 95 la sută și au atins 100 la sută pentru toate regiile participante în zonele urbane.

Educația

Obiectivul primar al Guvernului Republicii Moldova în educație este ameliorarea calității, eficienței și relevanței sistemului educațional, racordat la necesitățile pieței muncii și economiei în linii generale, cheltuielile constituind 7,1 la sută din PIB în 2013. Totuși, realitățile demografice și fiscale ale țării nu au ușurat sarcina Guvernului de a-și realiza obiectivele. Pe parcursul anilor, sectorul educației în Moldova s-a confruntat cu lipsa eficienței și calitatea neuniformă. De exemplu, performanța Moldovei în programul Organizației pentru Cooperare Economică și Dezvoltare (OCED) de evaluare internațională a elevilor (PISA 2009 plus) a fost la cele mai reduse cote ale performanței țărilor din Europa, cu 70 puncte sub nivelul Rusiei și doar puțin mai sus de țările caucaziene sudice. Până la vârsta de 15 ani, elevii din Moldova rămân în urma elevilor din OCED cu aproximativ 2 ani de școlarizare, și aproximativ 60 la sută din elevii cu vârsta de 15 ani din Moldova nu dispun de aptitudini de bază necesare pentru a participa efectiv și productiv în societate.

Aceste rezultate denotă necesitatea de a continua, consolida și extinde reformele în actualizarea curriculum-ului, evaluarea elevilor, formarea cadrelor didactice și elaborarea manualelor. Declinul demografic (populația copiilor de vârstă școlară s-a micșorat cu peste 50 la sută din 1991) prezintă provocări substanțiale la capitolul eficiență. Drept răspuns, Guvernul Republicii Moldova accentuat din nou, prin intermediul programului de reformă în educație, necesitatea pentru calitate și eficiență în luarea deciziilor în bază de dovezi. *Proiectul Educația de calitate în zonele rurale ale Moldovei (ECZRM)* finanțat de Banca Mondială a adus o contribuție considerabilă prin relansarea reformelor în educație și a contribuit la revizuirea curriculum-ului liceal și elaborarea ghidurilor asociate, oferind materiale didactice/educative, echipând 1.190 de școli prin intermediul granturilor de echitate și 304 de școli prin intermediul granturilor de calitate, aducând beneficii elevilor din școlile rurale sărace și sprijinind participarea în evaluări internaționale. Mai mult ca atât, proiectul a sprijinit inițierea finanțării per elev în sector: inițial, în două raioane pilot și, din ianuarie 2013, pe plan național, promovând astfel eficiența utilizării, planificării și monitorizării resurselor în educație.

Ca și continuare a ECZRM, proiectul *Reforma educației* finanțat de Bancă continuă să finanțeze eforturile de îmbunătățire a calității educației în Moldova, susținând în același timp reformele de eficiență implementate în sectorul educației. În mod special, proiectul sprijină implementarea standardelor de asigurare a calității pentru școli, crearea programelor de remunerare și instruire a cadrelor didactice și directorilor de școli, îmbunătățirea sistemului de evaluare a elevilor, ameliorarea calității datelor și sistemului informațional, precum și îmbunătățirea globală a eficienței învățământului general.

În același timp, Moldova a consolidat experiența de succes obținută în cadrul implementării granturilor Educație pentru Toți – Inițiativa de Acțiune Rapidă (EPT IAR) în perioada 2006-10 în domeniul învățământului preșcolar și a obținut un alt grant de la Parteneriatul Global pentru Educație (PGE) (în vigoare din martie 2012). Realizările în cadrul granturilor EPT IAR precedente cuprind 9.000 copii care beneficiază de servicii preșcolare în instituții renovate, 37 la sută din instituțiile preșcolare dotate cu manuale și alte materiale didactice, și 34 la sută din cadrele didactice preșcolare incluse în cadrul programelor de dezvoltare profesională.

Grantul PGE este administrat de Banca Mondială și continuă sprijinul pentru extinderea acoperirii învățământului preșcolar, vizând probleme de echitate și sporind calitatea serviciilor preșcolare. Până în prezent, lucrări de rehabilitare au fost finalizate în 27 localități și peste 1.300 de copii au beneficiat de pe urma intervențiilor grantului. Lucrările de rehabilitare au utilizat resursele din grant și continuă în câteva localități suplimentare, astfel sporind numărul beneficiarilor și depășind ținta inițială de 1.200 copii. În același timp, grantul PGE a susținut promovarea legislației și politicilor naționale, a unui program de dezvoltare profesională/mentorat la nivel de sistem pentru cadrele din ciclul preșcolar, combinat cu acordarea de materiale didactice și de învățare moderne, și a unui instrument de evaluare a gradului de pregătire școlară.

Toate cadrele din ciclul preșcolar (incluzând 950 instituții) au beneficiat de materiale didactice esențiale; 130 centre de mentorat au fost înzestrate; 260 mentori și 40 inspectori au fost instruiți în module selectate pentru a oferi mentorat altor 8.400 cadre didactice. Acest proces este în derulare și va fi finalizat la finele lunii octombrie 2014. Suplimentar, exercițiul pilot de evaluare a gradului de pregătire a fost lansat în 15 grădinițe. Aceste inițiative inovatoare plasează Moldova în topul țărilor PGE, care avansează agenda de dezvoltare timpurie a copiilor nu doar prin sporirea accesului la servicii preșcolare dar și prin promovarea programelor educaționale moderne de calitate.

În baza activităților de politici realizate de Banca Mondială, Guvernul a elaborat și a inițiat un set de inițiative ambițioase reflectate în Planul de acțiuni pentru implementarea reformelor structurale în educație, cu trei obiective: (i) accesul egal pentru toți copiii la învățământ de calitate; (ii) flexibilitatea sporită în relațiile de muncă în educație; și (iii) utilizarea eficientă a alocațiilor financiare. Pentru a sprijini prioritățile Guvernului, ECZRM a fost urmat din anul 2013 printr-un *Program de reformă a educației în Moldova* (în vigoare din iulie 2013). Proiectul sprijină îmbunătățirea calității învățământului general pe fundalul reformelor de eficiență în educație, care sunt implementate în țară.

Suplimentar, Moldova beneficiază de un grant în valoare de 2,86 milioane dolari SUA

“Integrarea copiilor cu dizabilități în școlile din sistemul general de învățământ”. Acest grant finanțat de Guvernul Japoniei și administrat de către Banca Mondială își propune să sprijine oportunități de studii egale pentru copiii cu dizabilități. Fondurile vor fi utilizate pentru a ajuta autoritățile raionale la elaborarea și implementarea Programului Național de Dezvoltare a Învățământului Incluziv, evaluarea numărului de copii cu dizabilități, abordarea necesităților de infrastructură a școlilor și instruirea adecvată a cadrelor didactice. Grantul va sprijini circa 20 sub-proiecte de demonstrare, menite să reabiliteze și să modernizeze instituții școlare pentru a satisface necesitățile copiilor cu dizabilități, suplimentar oferirii instruirii relevante pentru părinți, cadre didactice și comunități. În final, sprijinul va fi canalizat spre diseminarea bunelor practici și experiențelor pentru a încuraja replicarea pe plan național a practicilor de succes în vederea integrării copiilor cu dizabilități în învățământul de masă.

Protecția socială

Moldova operează un sistem extins de protecție socială, cu o componentă atât contributivă de asigurări sociale cât și una non-contributivă. Cheltuielile totale de protecție socială în Moldova sunt destul de mari conform standardelor regionale, crescând de la 9 la sută din PIB în 2003 până la aproximativ 13 la sută în 2013. Din această sumă, peste 11 la sută din PIB au fost alocate asigurărilor sociale (pensii în cea mai mare parte) și aproximativ 2 la sută au fost utilizate pentru programe de asistență socială non-contributive. Pe fundalul creșterii bugetului, eficiența cheltuielilor de protecție socială generează motive de îngrijorare. Precizia direcționării cheltuielilor de asistență socială rămâne redusă, în timp ce cheltuielile de pensii nu reușesc să ofere niveluri adecvate de beneficii pentru persoanele în etate. Mai mult ca atât, perspectivele demografice sumbre, cu o populație în proces rapid de îmbătrânire și forță de muncă în scădere, creează presiuni multiple asupra sistemului de protecție socială și pune sub semnul întrebării viabilitatea financiară pe termen mai lung.

Moldova poate realiza o combinație mai cost-eficientă de cheltuieli pentru programele sale de asistență socială, și sprijinul acordat de Banca Mondială este esențial pentru susținerea acestor eforturi. Guvernul este dedicat reformelor de politici pentru integrarea totală a rețelei de protecție socială în jurul platformei oferite de programul *Ajutor Social* direcționat. Banca Mondială sprijină aceste eforturi prin proiectul *Consolidarea eficacității rețelei de protecție socială*. Prin urmărirea unei abordări de finanțare bazată pe rezultate (FBR), creditul AID în sumă de 37 milioane dolari SUA cofinanțează costurile de tranziție interimare în extinderea programului *Ajutor Social*, în timp ce alte beneficii sunt în curs de consolidare. Proiectul investește de asemenea în îmbunătățirea eficienței administrative a rețelei de protecție socială, precum și consolidarea rolurilor instituționale și a capacităților, a procedurilor și sistemelor de operare, precum și a

Sănătatea

Pe parcursul ultimului deceniu, Republica Moldova a reușit să îmbunătățească rezultatele în domeniul sănătății pentru a redobândi nivelul său de până la tranziție, și a atins reduceri suplimentare semnificative ale ratei mortalității materne și infantile. Totuși, datele privind sănătatea publică denotă că motivele

activităților de comunicare pentru a reduce rezistența și a genera sprijin pentru reforme. O altă operațiune în curs de desfășurare finanțată de Banca Mondială, *Servicii de sănătate și asistență socială*, sprijină crearea unui sistem modern de gestionare a informațiilor pentru a îmbunătăți administrarea prestațiilor de asistență socială. Cele două proiecte se completează reciproc și coordonează strâns activitățile pentru a obține rezultate tangibile.

Sistemul public de pensii din Moldova se confruntă cu mai multe provocări. Acesta are performanțe slabe privind caracterul adecvat al beneficiilor de pensii și conformitatea, și slăbește motivația de a participa și contribui la sistem. Problemele structurale trebuie să fie abordate pentru a crea un sistem de pensii durabil sub aspect fiscal și social. Banca Mondială susține un

dialog privind reforma sistemului de pensii prin asistență tehnică programatică pentru dezvoltare umană, care este concepută pentru a realiza o analiză cuprinzătoare a problemelor principale și a oferi recomandări în materie de politici. În 2013, echipa Băncii Mondiale a elaborat și oferit partenerilor din Moldova modelul PROST, care este utilizat în peste 100 de țări pentru a simula reformele în domeniul pensiilor și a informa opțiunile de politici. Ținând cont de cunoștințele sale despre țară și expertiza tehnică, consultanța tehnică a Băncii Mondiale se dovedește esențială pentru dezvoltarea reformei sistemului de pensii în Moldova.

principale ale deceselor premature sunt atacurile de cord (25 la sută), atacurile cerebrale (12 la sută), cancerul (9 la sută) și ciroza ficatului (9 la sută). Tuberculoza rezistentă la medicamente (TBC) este un pericol tot mai mare de sănătate publică, cu o rată de incidență de 108 cazuri la 100.000

populație în 2012 – una dintre cele mai înalte din regiune.

Începând cu anul 2004, țara a dat start implementării reformelor strategice în sectorul sănătății, inclusiv:

- Crearea unei companii independente de asigurări obligatorii în medicină (CNAM), care servește drept instrument eficient de reducere a fragmentării anterioare în finanțarea serviciilor de sănătate. Mai mult ca atât, protecția financiară a populației contra riscurilor asociate asistenței a fost substanțial mărită, generând nivelul actual de acoperire cu asigurări medicale de aproximativ 80 la sută din populație;
- Majorarea autonomiei spitalelor;
- Separarea finanțării medicinei primare și secundare (din 2008) și tranziția spre fondurile de indexare/plată per persoană pentru asistența medicală primară, și introducerea unui nou sistem de plăți în bază de caz tratat, contribuind la transparența și eficiența mai mari în sectorul spitalicesc;
- Pași spre contractarea furnizorilor în bază de performanță (din 2008), dezvoltarea unor parteneriate publice-private (PPP) și stabilirea unor standarde clare de acreditare și calitate.

Totuși, reformele au progresat lent, cu puține îmbunătățiri în eficiența și calitatea spitalelor.

Nivelul plăților neoficiale a fost redus marginal, însă acestea continuă să fie substanțiale la nivel de 45 la sută din cheltuielile pentru asistență medicală. Atât timp cât pacienții asigurați nu vor percepe că primele lor de asigurare medicală fac o diferență în termeni de accesibilitate și reducere a plăților neoficiale, aceștia nu vor avea niciun stimulent pentru a plăti contribuția respectivă. În ceea ce privește cheltuielile formale, preparatele farmaceutice constituie cea mai mare parte a acestora (până la 70 la sută din cheltuielile formale).

Capacitatea excesivă și dublarea serviciilor specializate constituie în continuare o problemă, în special în Chișinău. Fondurile pentru serviciile spitalicești (reprezentând peste 50 la sută din totalul cheltuielilor publice pentru sănătate) sunt distribuite vast în 73 instituții, multe dintre care sunt sub-utilizate și nesigure, cu

Mediul ambiant

Cele mai mari probleme de mediu ale Republicii Moldova sunt degradarea solului,

infrastructură deteriorată și echipament învechit. Achiziționarea strategică a serviciilor spitalicești de către CNAM încă urmează să-și realizeze potențialul deplin.

Pe parcursul ultimului an, Guvernul a relansat procesul reformei. Raționalizarea ulterioară și regionalizarea rețelei spitalelor publice a fost planificată și primii pași au fost realizați în decembrie 2012 odată cu fuziunea a cinci spitale în Chișinău, împreună cu ameliorarea în continuare a rolului și autonomiei instituțiilor de asistență medicală primară (aceste eforturi au fost, totuși, inversate recent). Potrivit noilor planuri de reformă, CNAM va fi mandată să plătească spitalele în baza serviciilor și complexității cazurilor tratate, în corespundere cu Grupurile omogene de diagnostic, și să contracteze selectiv instituțiile.

Pentru ca Moldova să înregistreze progrese suplimentare în prevenirea și controlul bolilor non-transmisibile (BNT), care sunt în prezent cauzele principale de deces în rândul moldovenilor, serviciile de prevenire vor fi amplificate și centrele de asistență medicală primară vor deveni în totalitate autonome până în 2014 și vor avea un rol cheie în prevenirea BNT. Toate aceste măsuri sunt enumerate în Planul de acțiuni al Guvernului de accelerare a reformelor în sănătate pentru anii 2012-14, aprobat în februarie 2012.

Banca Mondială susține modernizarea sectorului sănătății prin intermediul proiectului *Servicii de sănătate și asistență socială (2007-13)*, care promovează consolidarea capacității de elaborare, implementare, finanțare și gestiune a politicilor și modernizarea serviciilor de sănătate. O sumă suplimentară de 10,2 milioane dolari SUA a fost aprobată în cadrul acestui proiect în decembrie 2011 pentru consolidarea calității și disponibilității în întreaga țară a asistenței medicale primare. În mai 2014, Banca Mondială a aprobat un nou program pentru rezultate în vederea susținerii modernizării sectorului sănătății în perioada 2014-18. Noua operațiune va susține reducerea riscurilor BNT și sporirea eficienței asistenței medicale.

poluarea apelor de suprafață, lipsa gestiunii durabile a deșeurilor (atât solide cât și lichide),

precum și creșterea poluării apelor subterane, cauzată de gestiunea slabă a gunoierului de grajd în comunitățile rurale. Moldova a înregistrat progrese semnificative în domeniul protecției mediului. Au fost implementate cu succes proiecte care au avut drept scop stoparea și inversarea degradării solului, în același timp oferind beneficii globale, precum reducerea planificată a emisiilor de CO₂ de 4,3 milioane tone în următorii zece ani. De asemenea, Moldova a înregistrat progrese excelente în raport cu reducerea cantităților existente de pesticide învechite contaminate cu poluanții organici persistenți prin lichidarea a 1.272 tone de astfel de substanțe. Mai mult ca atât, aproape 100 la sută din stocurile țării de bifenili policlorurați (BPC) au fost înregistrate prin intermediul unei inventarieri la nivel național și 17.300 condensatoare contaminate au fost distruse. Pe viitor, Strategia de parteneriat cu țara pentru anii fiscali (AF) 2014-17 include un pilon dedicat care susține Moldova verde, curată și rezistentă. Pilonul își propune să: (i) promoveze adaptarea și reziliența la schimbările climatice; (ii) îmbunătățească managementul resurselor naturale; și (iii) sporească eficiența și securitatea energetică.

Agricultura

Agricultura este unul din sectoarele cele mai mari și are o contribuție substanțială la economia Republicii Moldova. În anii recentți, agricultura a produs 12 la sută din PIB și a angajat 28 la sută din forța de muncă. Importanța agriculturii pentru economia Republicii Moldova este reflectată în ponderea predominantă a exportului produselor agroalimentare la nivel de 45-50 la sută din totalul exporturilor. Această cotă mare este susținută de industria de prelucrare a produselor agricole orientate spre export, care produce majoritatea exporturilor de produse agroalimentare și adaugă aproximativ 7-8 la sută la PIB. Totuși, în pofida dimensiunii mari și a contribuției importante la economie, sectorul indică cele mai mari rate ale sărăciei. Nivelul scăzut al veniturilor derivate din agricultură se trage din legăturile sale slabe cu piețele de desfacere și gradul redus de competitivitate al producției. Memorandumul economic de țară recent elaborat a constatat că reformele ar putea genera câștiguri de competitivitate majore în agricultură. Suplimentar, degradarea resurselor funciare contribuie la reducerea productivității agricole, generând abandonarea terenurilor și deteriorarea mijloacelor rurale de existență.

Banca Mondială susține în prezent sectorul prin intermediul proiectului *Managementul dezastrelor și riscurilor climatice (2010–15, 10 milioane dolari SUA)* care sprijină capacitatea Serviciului Hidrometeorologic de Stat de a prognoza condiții climatice adverse și a îmbunătăți capacitatea Moldovei de a se pregăti și reacționa la dezastrele naturale. Proiectul are drept scop consolidarea capacității tehnice instituționale, umane și tehnice pentru: (i) monitorizarea îmbunătățită a condițiilor climatice și sisteme de avertizare timpurie pentru pericole induse de condiții climatice adverse, care pot produce prognoze și servicii hidrometeorologice oportune și adecvate; (ii) timpi de management și răspuns mai bun la dezastrele naturale și cele produse de factorul uman; și (iii) asistență fermierilor pentru sensibilizare și adaptare la calamități naturale și schimbarea cliimei. O finanțare adițională, în sumă de 2 milioane dolari SUA, este planificată pentru anul fiscal 2015 pentru a acoperi un decalaj financiar existent în cadrul componentei care vizează pregătirea îmbunătățită de răspuns la dezastre și situații de urgență.

Sprijinul acordat în prezent de Banca Mondială în acest sector include trei operațiuni.

Proiectul Agricultura competitivă (2012-17, finanțare totală de 25,4 milioane dolari SUA) își propune să vizeze agenda de competitivitate a țării prin promovarea accesului producătorilor agricoli la piețe și susținerea integrării lor în lanțuri de aprovizionare complexe. În acest scop, activitățile proiectului susțin: (i) consolidarea capacității țării de a gestiona agenda tot mai sofisticată de siguranță alimentară; (ii) sporirea numărului de organizații de producători agricoli și îmbunătățirea infrastructurii post-recoltă; (iii) promovarea adoptării practicilor de management durabil al terenurilor de către producătorii agricoli; și (iv) asigurarea unui răspuns consolidat din partea autorităților la provocările prezentate de degradarea solului.

Proiectul *Conservarea solului în Moldova (în curs de desfășurare 2006-18, finanțare de 5,44 milioane dolari SUA)* are drept obiectiv restabilirea terenurilor agricole degradate pentru utilizarea productivă de către comunitățile rurale și consolidarea capacității de gestiune a acestor terenuri la nivel de comunitate. Activitățile proiectului aferente împăduririi oferă, de

asemenea, sprijin pentru obiectivele globale de sechestrare a carbonului și reducere a concentrațiilor atmosferice de gaze cu efect de seră (reducerea emisiilor estimată de 1,9 milioane tone de CO₂ până în 2015).

Obiectivul proiectului *Dezvoltarea sectorului forestier comunitar în Moldova (în curs de desfășurare 2009-18, finanțare de 3,5 milioane*

Sectorul energetic

Moldova este dependentă de importuri pentru a acoperi 98 la sută din necesitățile sale energetice. Costul de import al energiei s-a ridicat la aproximativ 1,1 miliarde dolari SUA, echivalent cu 17 la sută din PIB, sau 23,9 la sută din importurile totale în 2011. Gazele naturale importate domină balanța energetică a țării (67 la sută din aprovizionarea cu energie primară), produsele petroliere și energia electrică reprezintă aproximativ 19 la sută și, respectiv, 9 la sută din balanța energetică a țării. Gazele naturale sunt importate în mod exclusiv din Rusia și sunt sursa principală pentru generarea energiei electrice și a celei termice (încălzirea centralizată). Sectoarele de energie electrică și termică reprezintă aproximativ 43 la sută din consumul total de gaze al țării. Eficiența energetică s-a îmbunătățit treptat în ultimii 10 ani datorită sprijinului de la mai mulți parteneri de dezvoltare, însă solicită în continuare investiții importante pentru a atinge nivelurile regionale.

Reformele instituționale considerabile la sfârșitul anilor 1990 au contribuit la îmbunătățirea mediului de reglementare, a performanței sectoarelor energiei electrice și gazelor, și au condus la privatizarea a două treimi din rețeaua de distribuție a energiei electrice. În noiembrie 2008, Moldovagaz a sistat aprovizionarea cu gaze a centralelor termice și electrice din Chișinău, lăsând familiile fără căldură și apă caldă mai mult de o săptămână. Aprovizionarea cu gaze naturale a fost sistată din cauza incapacității Termocom (companie de termoficare din Chișinău) și a centralelor combinate electrice de termoficare (CET) de a plăti pentru gazele furnizate. Cauza directă a neachitării gazelor a fost nivelul tarifelor mai jos de nivelul tarifelor pentru încălzire, care erau sub nivelul de recuperare a costurilor. Termocom, compania de termoficare din Chișinău, este falimentată din punct de vedere financiar și a fost supusă procedurii de faliment din 2001 până în 2009. Datoriile față de Moldovagaz, acumulate în

dolari SUA) constă în restabilirea terenurilor degradate prin împădurire pentru sporirea utilizării economice și de mediu întru beneficiul comunităților rurale. Proiectul oferă, de asemenea, asistență tehnică pentru comunitățile participante în vederea îmbunătățirii gestiunii pădurilor și pășunilor.

valoare de 250 milioane dolari SUA sau 3,5 la sută din PIB, și costul ridicat al aprovizionării cu energie din cauza ineficiențelor cauzate de infrastructura care se deteriorează și este învechită reprezintă un pericol pentru securitatea energetică și bunăstarea Republicii Moldova. Țara a aderat la Tratatul Comunității Energetice în martie 2010. Pentru a susține Guvernul la îndeplinirea obligațiilor sale privind reformele instituționale și de piață în sectorul energetic, UE și Guvernul Suediei au convenit asupra unor operațiuni de sprijin bugetar în 2011 și, respectiv, 2012.

Sprijinul în acest sector include: proiectul de *Asistență tehnică pentru Reforma și îmbunătățirea eficienței în sectorul energetic*, finanțat de Guvernul Suediei (grant în valoare de 1,8 milioane euro), care susține Guvernul Republicii Moldova în identificarea măsurilor și investițiilor necesare, care pot fi adoptate pentru a soluționa următoarele probleme: (i) securitatea și fiabilitatea furnizării energiei electrice și (ii) eficiența producerii și consumului de energie electrică. Banca Mondială este în proces de pregătire pentru AF15 a proiectului *Îmbunătățirea eficienței încălzirii municipale* în vederea susținerii reformelor în sector. Proiectul va finanța: (i) investiții prioritare în sistemul de încălzire municipală pentru a îmbunătăți eficiența, calitatea și accesibilitatea aprovizionării cu energie termică (finanțare BIRD în sumă de 40 milioane dolari SUA) și (ii) restructurarea datoriei și finanțarea rambursării datoriei (BIRD – garanție parțială pentru credit: 80 milioane dolari SUA, alocația BIRD: 20 milioane dolari SUA). Banca Mondială realizează, de asemenea, o notă sectorială *Opțiunile pe piața energiei electrice* pentru a oferi Guvernului recomandări privind opțiunile existente pe piața energiei electrice, investițiile necesare pentru sporirea securității în furnizarea energiei electrice și opțiunile de integrare eficientă a sectorului electroenergetic pe piața Comunității Energetice.

Programul Băncii Mondiale în Moldova

Strategia de parteneriat cu țara (SPT) a Grupului Băncii Mondiale pentru anii fiscali 2014-17 va sprijini Moldova să promoveze prosperitatea și să reducă sărăcia prin captarea beneficiilor depline ale deschiderii și integrării cu UE și economia globală. Trei piloni sunt propuși, care vor ajuta Moldova să diversifice și să extindă capitalul său instituțional, uman și natural:

(i) *Sporirea competitivității*: reforma instituțională în continuare a mediului de afaceri și a guvernanței, îmbunătățirea accesului la finanțare și activități specifice pentru a ajuta la îmbunătățirea competitivității întreprinderilor sunt necesare pentru a reduce barierele și a transpune deschiderea economică în beneficii concrete, adică mai multe locuri de muncă și venituri mai mari.

(ii) *Consolidarea capitalului uman și minimizarea riscurilor sociale*: adâncirea decalajului cu UE28 în rezultatele educaționale și de sănătate ar trebui să fie redusă și închisă progresiv. Provocările demografice – a treia tranziție – trebuie abordate. Vulnerabilitățile trebuie vizate prin intermediul sistemelor consolidate de protecție socială.

(iii) *Promovarea Moldovei sub aspect verde, curat și rezistent*: efectele devastatoare ale schimbărilor climatice asupra agriculturii și comunităților rurale trebuie vizate, astfel asigurând o dezvoltare durabilă.

Portofoliul curent al Băncii include nouă proiecte investiționale. Totalul angajamentelor se estimează la 235,2 milioane dolari SUA. Rata debursărilor constituia 30,2 la sută la finele anului fiscal 2014. Majoritatea proiectelor în curs de desfășurare sunt clasificate ca fiind satisfăcătoare în atingerea obiectivelor de dezvoltare.

În noua SPT, suplimentar resurselor AID și BIRD, operațiunile Corporației Financiare Internaționale (CFI) în Moldova vor continua să se axeze pe investiții și activități consultative care favorizează creșterea și diversificarea sectorului privat. Componenta portofoliului este 90 la sută împrumuturi, 7 la sută garanții și 3 la sută capital și cvasi-capital (doar de tip capital). În prezent nu se atestă INP în cele 12 proiecte active. Programele active se axează pe: (i) reforma climatului investițional; (ii) consolidarea capacității de gestiune a riscurilor și INP în sectorul financiar; și (iii) dezvoltarea PPP-urilor în sănătate. Proiectele în curs de elaborare vor oferi

sprijin PPP-urilor în transport și infrastructură municipală.

Prioritățile strategice ale CFI sunt: (i) *Agricultura*, cu un proiect de înaltă vizibilitate în procesarea semințelor pentru producerea uleiului și o companie vinicolă prestigioasă, complementate de un program de servicii consultative investiționale pentru a favoriza investiții în agribusiness și siguranța alimentară; (ii) *Infrastructura*, cu investiții în distribuția energiei electrice, telecomunicații, alimentare cu apă/ape reziduale și un proiect demonstrativ mic de energie eoliană pentru investiții ulterioare și PPP-uri potențiale; (iii) *Sănătatea*, cu un PPP lansat cu succes în AF12 pentru un centru privat de imagistică și un al doilea PPP potențial pentru dezvoltarea unui centru de radiologie; și (iv) *Piețele financiare* pentru a extinde capacitatea de creditare și a îmbunătăți guvernanta, a oferi finanțare și servicii consultative băncilor majore pentru creditare IMM-urilor sub-deservite în sectoare, a promova linii de credit pentru eficiență energetică și a dezvolta instituțiile financiare nebancale, suplimentar serviciilor consultative în domeniul gestiunii riscurilor pentru băncile comerciale.

Fondurile fiduciare (FF) în portofoliu oferă cofinanțare pentru operațiunile AID, finanțează operațiunile carbon și oferă alte forme de sprijin, inclusiv pentru AAC. Valoarea portofoliului actual FF constituie 37 milioane dolari SUA și cele mai mari granturi includ: PGE în învățământul preșcolar în sumă de 4,4 milioane dolari SUA și cofinanțarea din partea Fondului Global de Mediu (GEF) în sumă de 4,4 milioane dolari SUA pentru proiectul *Agricultura competitivă* finanțat de AID.

Accentul puternic pe parteneriate cu alți parteneri de dezvoltare s-a dovedit a fi eficient în mobilizarea unui volum substanțial de cofinanțare pentru reforme în SPT precedentă. Exemple notorii recent finalizate sunt proiectul *Investiții și servicii rurale* și *Fondul de investiții sociale din Moldova*, care au atras sprijin din partea altor parteneri de dezvoltare (DFID, CE, GEF, KFW, guvernele Olandei, Suediei și Elveției, UNICEF și USAID), cu finanțare suplimentară în sumă de 24 milioane dolari SUA și, respectiv, 36,4 milioane dolari SUA. Partenerii de dezvoltare (DFID, guvernele Olandei și Suediei) au solicitat Băncii Mondiale să

administreze fondul fiduciar multi-donator pentru Reforma administrației publice centrale și Sprijin pentru instituția supremă de audit. Acești parteneri au oferit, de asemenea, 5,5 milioane dolari SUA pentru proiectul *Managementul finanțelor publice* (credit AID de 8,5 milioane dolari SUA, recent finalizat). În noua SPT, fondurile fiduciare au un rol important în mobilizarea finanțării și impactului reformelor.

În afară de complementaritatea cu portofoliul de credite, fondurile fiduciare au fost instrumentale în consolidarea programului AAC și crearea capacității. Asistență tehnică și activități de sprijin sectoriale au fost oferite în agricultură, educație, transformare electronică, sectoarele financiar, privat și energetic. Referitor la ultimul sector, o gamă largă de activități finanțate prin intermediul fondurilor fiduciare au oferit sprijin pentru restructurarea sistemului de încălzire centralizată și vor pava parcursul pentru proiectul viitor de reformă a sectorului, planificat pentru AF15. În sectorul financiar, o serie de fonduri fiduciare au contribuit la întărirea capacității instituționale a CNPF și fortificarea regimului de reglementare în sectorul financiar conform celor mai bune practici internaționale. Fondurile fiduciare au oferit, de asemenea, asistență continuă pentru dezvoltarea sectorului privat prin reformarea cadrului de reglementare și a mediului de afaceri, accesul sporit la finanțare și activități specifice pentru a ajuta la îmbunătățirea competitivității companiilor moldovenești.

Activitățile analitice și consultative (AAC). AAC livrate în AF14 includ activități economice și sectoriale (AES) privind finanțarea în sectorul drumurilor, o analiză a regionalizării în sectorul alimentării cu apă, o analiză a cheltuielilor publice, un cadru de evaluare a guvernantei în sectorul financiar, asistență tehnică pentru monitorizarea sectorului financiar și mai multe activități menite să sprijine și să consolideze capacitatea sectorului public. În sectorul financiar, asistență a fost oferită pentru: (i) îmbunătățirea cadrului juridic și normativ pentru plățile electronice și segmente ale sectorului financiar nebancar, a ajutat BNM la testele de stres ale băncilor; (ii) producerea unei note tehnice privind dezvoltarea pieței de capital; (iii) organizarea unei mese rotunde privind supravegherea serviciilor financiare; și (iv) consultații și asistență în alte domenii prin dialogul continuu cu omologii de la Guvern.

În AF15, Banca Mondială planifică să producă un studiu privind opțiunile pe piața aprovizionării

cu energie electrică și să ofere asistență tehnică pentru sectorul încălzirii municipale și al tarifelor la energia electrică, de asemenea să producă note privind siguranța alimentară, o notă de politici în sectorul silvic și un studiu al comerțului. Asistența tehnică programatică în sectoarele financiar și de dezvoltare umană va continua pe durata SPT actuale.

Aceste produse de asistență tehnică vor contribui la continuarea implementării agendei reformelor structurale și dezvoltarea celei de-a doua forțe motrice a creșterii pentru Moldova, bazată nu doar pe remitențe, dar și pe exporturi și investiții. Alte AAC ulterioare vor include sprijin pentru gestiunea investițiilor publice, activități continue pe marginea reformelor de competitivitate și a celor structurale, monitorizarea sectorului financiar, asistența tehnică în sănătate și dezvoltare durabilă și o evaluare a sărăciei. Activitățile analitice sectoriale pentru complementarea programului de creditare propus ar putea avea loc în sectorul energetic, educație, alimentare cu apă și adaptare la schimbările climatice. AAC în sectorul financiar ar putea include activități destinate îmbunătățirii intermedierei remitențelor, monitorizării sectorului financiar pentru a susține rezistența la criză și îmbunătățirea structurii de guvernare, și măsuri de dezvoltare a pieței.

Perspectivile

Moldova trebuie să identifice un model de creștere sustenabilă, care să creeze locuri de muncă și oportunități pentru tineret. Investițiile private, inclusiv investițiile străine directe, precum și exporturile vor trebui să joace un rol mai important pe lângă forțele motrice dominante ale remitențelor și consumului intern. Creșterea condusă de remitențe nu reprezintă o "creștere rea" și remitențele vor continua să reprezinte o cotă foarte importantă din economia Moldovei pentru o lungă perioadă de timp, odată ce stimulentele pentru lucrătorii emigranți nu se vor diminua, probabil, pe termen scurt și mediu. Prin urmare, Moldova ar trebui să caute modalități de maximizare a câștigurilor de dezvoltare din migrație. Remitențele, dacă sunt captate de sectorul bancar și eficient intermediat, ar putea fi utilizate pentru stimularea creșterii, spre exemplu, contribuind la finanțarea celei de-a doua forțe motrice de creștere a exporturilor. Cu toate acestea, Republica Moldova necesită extinderea bazei economiei.

Integrarea comercială cu specializarea produselor este întotdeauna importantă pentru o țară săracă mică, izolată. Se poate argumenta că populația totală a Republicii Moldova de 3,6 milioane în anul 2014 și cele două orașe cele mai mari ale țării sunt prea mici pentru a susține pe scară largă clustere de producere cu forță de muncă calificată adecvat și cererea flotantă a consumatorilor. Din această cauză, există motive întemeiate pentru a crede că prosperitatea Republicii Moldova va depinde pe viitor de integrarea mai deplină pe piețe mari, precum cele ale UE, Rusiei și altele. Un început bun, după cum a fost în mod tradițional în trecut, este specializarea în exportul produselor agricole. În lumea lanțurilor de valoare moderne de supermarket-uri, aceasta va solicita ca Moldova să devină extrem de eficientă în domeniul logisticii de depozitare la rece, ambalare și transport, domenii în care la moment țara se află la un nivel redus comparativ cu alte țări din lume. Pentru a accesa piețele UE mai exigente de produse alimentare, vor fi necesare investiții în calitate și standarde.

Deficiențele climatului investițional limitează profitabilitatea întreprinderilor și păstrează nivelul ridicat al costului de desfășurare a afacerilor și, astfel, reduc perspectivele de atragere a noilor investiții străine și a exportatorilor străini într-o lume de post-criză, unde capitalul străin este insuficient. În acest sens, Moldova ar putea încerca să imite modelul din Georgia, care este o altă țară cu geografie dificilă și produse de export similare, însă cu un climat investițional superior. Există multe probleme care necesită a fi abordate: legislația vamală și fiscală neclară, care creează oportunități pentru decizii arbitrare, mite și tratament incorect al unor antreprenori; decizii administrative pentru protejarea unor interese economice sau politice; sistem judiciar susceptibil influențelor externe și mituirii; reglementarea excesivă; sistem financiar subdezvoltat și fragil; și crearea prin licențiere și reglementare a monopolurilor pentru exporturi și distribuția produselor bazate pe agricultură, prin care producătorii agricoli obțin prețuri mai mici.

O prioritate macroeconomică reprezintă susținerea câștigurilor recente în consolidarea fiscală și prudența macroeconomică. Sectorul public din Republica Moldova este în continuare excesiv, ineficient și puternic înclinat spre proiecte sociale și transferuri către persoane fizice, gospodării casnice și întreprinderi. Susținerea consolidării fiscale va necesita menținerea la nivel redus a cheltuielilor publice și corectarea subperformanțelor în domeniul colectării impozitelor. Alte reforme cheie includ optimizarea în continuare a sistemului educațional întru ameliorarea eficienței; îmbunătățirea structurii investițiilor capitale publice, în special prin intermediul bugetului local, investind o parte tot mai mare în infrastructura de producție; raționalizarea serviciului public și a salarizării pentru a spori stimulentele direcționate spre personal; îmbunătățirea suficienței și durabilității fiscale pe termen lung a pensiilor în Moldova. În special, soluționarea problemei pensiilor este cheia pentru deblocarea mai multor ineficiențe din sectorul public.

Harta Republicii Moldova (inclusiv regiunea separatistă Transnistria)

MOLDOVA: PROIECTUL DEZVOLTAREA SECTORULUI FORESTIER COMUNITAR

Date principale:

Aprobat la: 26 mai 2009
Efectiv din: 26 mai 2009
Finalizare la: 31 decembrie 2018

Finanțare în milioane dolari SUA*:

Finanțator	Finanțare	Debursate	Nedebursate
Fondul Bio Carbon	2,6	1,4	1,2
FF din partea Japoniei	0,9	0,9	0,0
Total	3,5	2,3	1,2

*Sursa: Memorandumul de Evaluare a Finanțării de Carbon și Client Connection din 9 septembrie 2014.

Notă: Sumele debursate pot varia de finanțare din cauza fluctuațiilor de curs valutar.

Lipsa de acoperire forestieră corespunzătoare reprezintă o provocare semnificativă de mediu și economică pentru Republica Moldova. Degradarea și eroziunea terenurilor agricole afectează negativ ca rezultat comunitățile rurale. Manifestările de eroziune a solului reprezintă o problemă serioasă pentru aproximativ o treime din toate terenurile agricole și comunitare din țară. Declinul ulterior al fertilității solului reduce productivitatea agricolă cu mai mult de jumătate în anumite zone. Cea mai mare parte a terenului afectat se află în zone mici, loturi de mai puțin de 10 hectare, cu o valoare economică și de mediu mică sau fără nici o valoare. Aceste terenuri au rămas în proprietatea comunităților în calitate de "terenuri marginale", cu un interes redus de privatizare și/sau utilizare în scopuri economice sau comunitare. Abordarea problemei "terenurilor marginale", reabilitând valoarea lor economică și ecologică prin împădurire, în același timp prevenind degradarea ulterioară, reprezintă un instrument important de împuternicire a comunităților rurale și, în cele din urmă, de reducere a sărăciei rurale.

Obiectivul de dezvoltare al proiectului constă în restabilirea terenurilor degradate prin împădurire pentru a spori utilizarea economică și de mediu în beneficiul comunităților rurale. Pe lângă beneficiile comunitare, activitățile de împădurire ale proiectului ar susține, prin productivitatea restabilită și conservarea solului, obiectivele globale de captare a carbonului și reducere a concentrațiilor atmosferice de gaze cu efect de seră.

Proiectul își propune să creeze păduri comunitare și centuri forestiere de protecție pe o suprafață de cel puțin 8157 hectare, cu reduceri ulterioare ale emisiilor estimate de 2,8 milioane de tone de CO₂ peste 30 de ani. Suplimentar, proiectul oferă asistență tehnică comunităților participante pentru îmbunătățirea gestiunii pădurilor și pășunilor. Activitățile de captare a carbonului în cadrul proiectului au fost validate în conformitate cu procedurile Mecanismului de Dezvoltare Curată al Convenției-cadru a Organizației Națiunilor Unite privind Schimbarea Climei (UNFCCC), permițând inițierea plășilor de carbon din Fondul Bio Carbon.

Rezultatele obținute:

Proiectul a susținut cu succes:

1. Împădurirea a peste 10.000 de hectare de teren degradat (cu 2.000 mai mult decât a fost planificat inițial), rezultând în captarea estimativă de 600.000 tone de CO₂ pe parcursul perioadei de implementare de cinci ani a proiectului.
2. O schemă națională competitivă de granturi pentru comunitățile participante în vederea acordării finanțării sub formă de granturi pentru consolidarea capacității localizate și îmbunătățirea managementului forestier și al pășunilor.

Partenerii principali: Echipa Băncii Mondiale lucrează în strânsă colaborare cu: (i) Moldsilva (Agenția pentru Silvicultură) care este agenția de implementare; (ii) Ministerul Mediului al Republicii Moldova; și (iii) anumite comunități locale.

Partenerii de dezvoltare principali includ Guvernul Japoniei, care a acordat finanțare sub formă de granturi printr-un instrument de Politică privind Schimbarea Climei și Dezvoltarea Resurselor Umane (PHRD).

MOLDOVA: PROIECTUL DE CONSERVARE A SOLULUI

Date principale:

Aprobat la: 16 ianuarie 2006

Efectiv din: 16 iunie 2006

Finalizare la: 31 decembrie 2018

Finanțare în milioane dolari SUA*:

<i>Finanțator</i>	<i>Finanțare</i>	<i>Debursate</i>	<i>Nedebursate</i>
Fondul Prototip de Carbon	5,4	2,3	3,1

*Sursa: Client Connection din 9 septembrie 2014.

Notă: Sumele debursate pot varia de finanțare din cauza fluctuațiilor de curs valutar.

Lipsa de acoperire forestieră corespunzătoare reprezintă o provocare semnificativă de mediu și economică pentru Republica Moldova. Degradarea și eroziunea terenurilor agricole afectează negativ ca rezultat comunitățile rurale. Manifestările de eroziune a solului reprezintă o problemă serioasă pentru aproximativ o treime din toate terenurile agricole și comunitare din țară. Declinul ulterior al fertilității solului reduce productivitatea agricolă cu mai mult de jumătate în anumite zone. Cea mai mare parte a terenului afectat se află în zone mici, loturi de mai puțin de 10 hectare, cu o valoare economică și de mediu mică sau fără nici o valoare. Aceste terenuri au rămas în proprietatea comunităților în calitate de "terenuri marginale", cu un interes redus de privatizare și/sau utilizare în scopuri economice sau comunitare. Abordarea problemei "terenurilor marginale", reabilitând valoarea lor economică și ecologică prin împădurire, în același timp prevenind degradarea ulterioară, reprezintă un instrument important de împuternicire a comunităților rurale și, în cele din urmă, de reducere a sărăciei rurale.

Obiectivele de dezvoltare ale proiectului constau în restabilirea unei suprafețe totale de 20.000 hectare de terenuri agricole degradate pentru utilizare productivă de către comunitățile rurale și consolidarea capacității de gestiune în bază comunitară a 5.400 hectare din aceste terenuri. Pe lângă beneficiile comunitare, activitățile de împădurire susțin, prin productivitatea restaurată și conservarea solului, obiectivele globale de captare a carbonului și reducere a concentrațiilor atmosferice de gaze cu efect de seră.

Proiectul și-a propus să restabilească productivitatea pășunilor degradate prin împădurire cu specii de arbori și arbuști adaptate la condițiile nefavorabile ale site-ului, în același timp asigurând reducerea emisiilor estimativă de 1,9 milioane tone de CO₂ până în 2015. Suplimentar, asistență tehnică a fost oferită comunităților participante pentru îmbunătățirea capacității de gestiune a pășunilor.

Rezultatele obținute:

Cele două proiecte au susținut cu succes:

1. Împădurirea a 20.300 hectare. Ca rezultat, gazda Proiectului, Moldsilva – Agenția de stat pentru silvicultură, beneficiază de plăți periodice de carbon pentru un total estimat de 1,9 milioane tone de CO₂ până în anul 2017.
2. Metodologia aplicată în cele două proiecte a fost înregistrată cu succes la UNFCCC (AR-AM0002) și acum poate fi aplicată față de alte proiecte de împădurire/reîmpădurire din lume.
3. Proiectele au susținut implementarea unei scheme naționale competitive de granturi pentru comunitățile participante, care a oferit granturi unui număr de peste 50 de localități pentru activități menite să îmbunătățească capacitatea de gestiune a circa 6.000 hectare de terenuri comunitare (preponderent pășuni).

Partenerii principali:

Echipa Băncii lucrează în strânsă colaborare cu: (i) Moldsilva (Agenția de Stat pentru Silvicultură) care este agenția de implementare; (ii) Ministerul Mediului al Republicii Moldova; și (iii) comunitățile locale selectate.

MOLDOVA: PROIECTUL TRANSFORMAREA ELECTRONICĂ A GUVERNĂRII

Date principale:

Aprobat la: 9 iunie 2011
Efectiv din: 29 septembrie 2011
Finalizare la: 31 decembrie 2016

Finanțare în milioane dolari SUA*:

Finanțator	Finanțare	Debursate	Nedebursate
Guvernul RM	3,0	0,4	2,6
Creditul AID	20,0	7,4	11,7
FF Olandez	1,5	1,5	0,0
Total	24,5	9,3	14,3

* Sursa: Client Connection din 9 septembrie 2014.

Notă: Sumele debursate pot varia de finanțare din cauza fluctuațiilor de curs valutar.

La fel ca și multe alte foste republici sovietice, Moldova se luptă cu o moștenire de birocrație vastă și proceduri excesive și redundante, care duc la întârzieri în prestarea serviciilor. În trecut, cetățenii și întreprinderile interacționau cu Guvernul prin așteptări repetate în rânduri pentru a obține mai multe documente din diferite surse, implicând costuri și timp de așteptare pentru cetățeni, creând lipsă de satisfacție și generând oportunități pentru corupție, și majorând costurile propriu-zise ale Guvernului. Dorința Moldovei de a se alătura Uniunii Europene a implicat necesitatea pentru schimbări fundamentale. Astfel, patru ani în urmă a început o transformare dramatică prin adoptarea strategiei de transformare electronică, care a fost elaborată pentru a urgenta și simplifica prestarea serviciilor guvernamentale, a lupta cu corupția, promova transparența, abilita cetățenii și a ajuta afacerile să se dezvolte prin plasarea serviciilor publice online, adoptarea unei politici de date deschise și promovarea instrumentelor digitale, precum semnătura mobilă și plățile electronice. Proiectul inovator Transformarea guvernării electronice susține toate aceste inițiative.

Descrierea proiectului. Proiectul are două componente:

Componenta 1 – Capacitatea de e-leadership și mediul abilitant/favorabil – oferă suport Centrului de Governare Electronică, care a fost recent creat pentru a conduce agenda de transformare electronică pentru întregul Guvern. De asemenea, va fi oferit sprijin pentru instruirea în domeniul e-leadership și consolidarea capacității funcționarilor publici; comunicații și parteneriate strategice; elaborarea unui cadru de politici, tehnic, juridic și de reglementare; și managementul Proiectului.

Componenta 2 – Infrastructura partajată și dezvoltarea serviciilor electronice/e-servicii – oferă fonduri pentru: (a) stabilirea și implementarea M-Cloud (Infrastructura computerizată Cloud a Guvernului); și (b) elaborarea unui număr selectat de servicii electronice și aplicații partajate de guvernare electronică, care vor fi oferite prin mai multe canale, inclusiv prin portalurile Guvernului și telefoanele mobile.

Rezultatele obținute până în prezent:

- Centrul de Governare Electronică a fost creat pentru a coordona inițiativele de guvernare electronică din numele Guvernului;
- Politica guvernării electronice a fost ratificată;
- Consiliul Național pentru Coordonarea Transformării a fost creat;
- Unitățile de transformare electronică au fost create în 17 autorități publice;
- Portalurile Open Government și Servicii guvernamentale au fost lansate;
- Guvernul Republicii Moldova a devenit membru al Parteneriatului Open Government și al Parteneriatului Global pentru Responsabilizare Socială;
- Guvernul Republicii Moldova a implementat Planul de acțiuni Open Government 2012-13 și a aprobat un nou Plan de acțiuni Open Government 2014-15;
- Circa 757 seturi de date guvernamentale au fost publicate de către 40 organe publice pe portalul Open Government Data;
- Mai multe servicii electronice și platforma de servicii au fost lansate: solicitări electronice ale dosarelor penale și licențierii electronice, înregistrarea electronică în sistemele de asigurare socială și medicală, procurările electronice, sistemul de management al documentelor guvernului și registrelor, semnătura mobilă, plăți mobile, e-Visa, etc.
- Infrastructura guvernului "M-Cloud" a fost lansată;
- Sistemele informaționale ale 19 instituții publice au fost migrate pe "M-Cloud";
- Peste 2.000 funcționari publici și alți angajați ai autorităților publice centrale și locale au beneficiat de formare în domeniul guvernării electronice în cadrul proiectului.

Partenerii principali. Banca Mondială lucrează în strânsă colaborare cu Cancelaria de Stat, care este responsabilă pentru executarea Proiectului prin Centrul de Governare Electronică creat în august 2010. Consiliul Național de Transformare Electronică și Ministerul Tehnologiei Informației și Comunicațiilor joacă un rol major în conducerea și aprobarea politicilor în domeniul TIC, a cadrelor juridice și tehnice.

Partenerii de dezvoltare principali includ Guvernul Țărilor de Jos, care a acordat asistență financiară complementară, și PNUD și USAID, care sunt angajați în reformele de guvernare electronică prin eforturile de pionierat în domeniul elaborării politicilor și cadrului legal (PNUD) și susținerea reformei mediului de afaceri, cum ar fi declarația fiscală electronică (BiZITAR, USAID).

MOLDOVA: PROIECTUL SERVICIILOR DE SĂNĂTATE ȘI ASISTENȚĂ SOCIALĂ

Date principale:

Aprobat la: 7 iunie 2007
Efectiv din: 5 septembrie 2007
Finalizare la: 31 august 2014

Finanțare în milioane dolari SUA*:

Finanțator	Finanțare	Debursate	Nedebursate
Creditul AID	27,2	27,2	0,0
Grantul Global de Răspuns la Criză	7,0	7,0	0,0
FF din partea Japoniei	1,4	1,4	0,0
Total	35,6	35,6	0,0

*Sursa: Client Connection din 9 septembrie 2014.

Notă: Sumele debursate pot varia de finanțare din cauza fluctuațiilor de curs valutar.

În timpul tranziției din anii 1990, Republica Moldova a fost una dintre cele mai negativ afectate fostă republică a Uniunii Sovietice, cu o deteriorare gravă în sectorul sănătății, diminuarea speranței de viață și a mortalității premature, în principal din cauza bolilor netransmisibile. Tuberculoza și HIV/SIDA, de asemenea, au reprezentat riscuri serioase pentru populație. Sistemul de prestare a serviciilor de sănătate moștenit de la Uniunea Sovietică a fost drastic redus începând cu anii 1997-98, rămânând nuanțe de supra-capacitate și ineficiență. Sectorul de asistență medicală primară nu a fost dezvoltat niciodată și activitățile de medicină preventivă aproape nu au existat. Începând cu anul 2004, Guvernul Republicii Moldova a lansat o serie de reforme în domeniul finanțării sectorului de sănătate, cu separarea cumpărătorilor și furnizorilor și introducerea de asigurări sociale de sănătate. În 2007, a fost aprobată noua Strategie Națională de Sănătate pentru anii 2007-17, care include reformele instituționale de finanțare și management, modernizarea serviciilor de sănătate și consolidarea capacității de elaborare, implementare și monitorizare a politicilor de sănătate. Banca Mondială a sprijinit Strategiei prin intermediul proiectului Serviciilor de sănătate și asistență socială (PSSAS), care a beneficiat ulterior de două finanțări adiționale.

Obiectivele de dezvoltare ale proiectului constau în sporirea accesului la serviciile de sănătate de calitate și eficiente cu scopul reducerii mortalității și invalidității premature pentru populația locală și îmbunătățirea direcționării transferurilor sociale către cei săraci.

Proiectul abordează o serie de probleme interconectate sectoriale prin: (i) contribuirea la elaborarea în continuare a politicii în domeniul optimizării spitalelor, a parteneriatele public-private, finanțarea serviciilor de sănătate și acoperirea asigurărilor medicale, managementul resurselor umane și reformele sistemului de plată; (ii) reabilitarea a până la 79 centre de asistență medicală primară (CAMP) în zonele rurale, actualizarea curriculum-ului pentru medicii de familie și oferirea de oportunități de instruire pentru managerii CAMP; (iii) contribuirea la modernizarea Spitalului Clinic Republican, cea mai mare instituție de referire din țară, și a Spitalului Oncologic, instituția națională de referire pentru pacienții cu cancer; (iv) sprijinirea implementării unui nou mecanism de plăți în sectorul spitalicesc în baza complexității și numărului de cazuri tratate; (v) consolidarea capacității pentru implementarea și monitorizarea programului atât în Ministerul Sănătății cât și în Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei; și (vi) susținerea înlocuirii compensațiilor nominative categoricale cu un program de asistență socială nou, care evaluează mijloacele de trai (Ajutor Social) și crearea unei baze de date noi pentru prestațiile în numerar și serviciile sociale, și acordarea computerelor și instruirii pentru lucrătorii sociali. Finanțarea suplimentară în sumă de 7 milioane dolari SUA din Grantul Global de Răspuns la Criză (GFPCR) a fost aprobată în august 2008 și debursată în întregime în 2011.

O altă finanțare adițională pentru PSSAS inițial în sumă de 10,2 milioane dolari SUA a fost aprobată în decembrie 2011 și debursată la nivel de 85 la sută până în prezent.

Rezultatele obținute:

1. Reabilitarea și construirea a 71 CAMP, și 8 la etapa de construcție, adițional față de modernizarea curriculum-ului pentru medicii și asistentele medicale din CAMP, și utilizarea acestora în școlile medicale. Toți managerii CAMP au fost instruiți în management organizațional (management financiar, procurări, etc.). 75 protocoale standardizate pentru medicii de familie au fost elaborate și diseminarea lor în toate CAMP a fost finalizată.

2. Sprijin pentru evoluțiile susținute de politici cheie, cum ar fi reforma sistemelor de plăți pentru spitale, bazată pe complexitatea și numărul cazurilor tratate, elaborarea Master Planului Spitalicesc, elaborarea strategiei de resurse umane pentru sectorul sănătății, identificarea și implementarea unui PPP cu Corporația Financiară Internațională (CFI), și sprijin la crearea unui cadru național de conturi în sănătate (CNS), care ar îmbunătăți capacitatea Guvernului de planificare, executare și monitorizare a deciziilor de alocare a resurselor în sectorul sănătății. Banca Mondială a sprijinit, de asemenea, elaborarea bazei de date BOOST în sectorul sănătății, contribuind la elaborarea politicilor bazate pe dovezi;
3. Studiul de fezabilitate și construcția blocului chirurgical al Spitalului Clinic Republican au fost finalizate.
4. Sprijin pentru reforma sectorului spitalicesc prin asistență tehnică pentru regionalizarea în regim pilot a spitalelor la nordul Moldovei, descentralizarea chimioterapiei la Bălți și Cahul, precum și reprofilarea paturilor de îngrijire acută în reabilitare pe termen lung și îngrijire paliativă sau geriatrică.
5. Consolidarea unei baze de date pentru transferurile de asistență socială direcționată. Un nou sistem de asistență socială direcționată a fost aprobat în septembrie 2013, atingând un număr de aproximativ 50.000 gospodării casnice în iulie 2014, beneficiind în cadrul programului Ajutor Social și de compensații pentru încălzire în perioada sezonului rece. Suplimentar, Legea cu privire la asigurarea obligatorie de asistență medicală a fost revizuită pentru oferirea asigurărilor de sănătate celor aflați în cadrul noului program de asistență socială direcționat spre cei săraci.
6. Atenuarea impactului șocurilor prețurilor la produsele alimentare prin intermediul: (i) furnizării suplimentelor nutriționale pentru femeile gravide supuse unui risc, mamele în proces de alăptare și copii sugari/copii mici; și (ii) furnizării transferurilor temporare de numerar instituțiilor sociale pentru acordarea produselor alimentare pentru copiii, persoanele în etate și alte grupuri vulnerabile.

Partenerii principali: Echipa Băncii Mondiale lucrează în strânsă colaborare cu: (i) Ministerul Sănătății, care este responsabil pentru implementarea componentei de sănătate a proiectului; (ii) Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei, care este responsabil pentru implementarea componentei de protecție socială a proiectului. Suplimentar, activitățile în cadrul proiectului implică o cooperare strânsă cu Compania Națională de Asigurări în Medicină (CNAM) și Centrul Național pentru Managementul Sănătății (CNMS).

Partenerii de dezvoltare principali includ UE, Guvernul Suediei, DFID, USAID, OMS, UNICEF, JICA și alte agenții ONU active în sectorul sănătății, care au oferit finanțare complementară și coordonează problemele de politici cu echipa Băncii Mondiale.

MOLDOVA: PROIECTUL AMELIORAREA COMPETITIVITĂȚII II

Date principale:

Aprobat la: 11 iulie 2014

Efectiv din: preconizată pentru finele lunii septembrie 2014

Finalizare la: 31 ianuarie 2020

Finanțare în milioane dolari SUA*:

<i>Finanțator</i>	<i>Finanțare</i>	<i>Debursate</i>	<i>Nedebursate</i>
Creditul AID	30,0		
Împrumutul BIRD	15,0		
Total	45,0		

*Sursa: Documentul de evaluare a proiectului

Guvernul Republicii Moldova promovează o agendă de politici în vederea susținerii creșterii economice bazate pe exporturi. Pentru a realiza acest obiectiv, Strategia Națională de Dezvoltare *Moldova 2020* se axează pe îmbunătățirea mediului de afaceri și promovarea accesului sporit la finanțare pentru întreprinderi în calitate de priorități principale. Parcursul din 2014 pentru ameliorarea competitivității pune accent, de asemenea, pe sporirea competitivității la nivel de întreprinderi. Astfel proiectul *Ameliorarea competitivității II* (PAC II) va ajuta Ministerul Economiei să realizeze obiectivele sale de reformă prin sprijinul implementării: strategiilor guvernamentale de reformă a cadrului de reglementare, programelor de sprijin al creșterii exporturilor și dezvoltării întreprinderilor mici și mijlocii (IMM) și inițiativelor de îmbunătățire a accesului la finanțare pe termen mediu și lung pentru întreprinderile exportatoare.

Obiectivul de dezvoltare al proiectului este sporirea competitivității exporturilor întreprinderilor din Moldova și reducerea poverii de reglementare. Obiectivul va fi realizat printr-un set de măsuri, care își propun să: (i) amelioreze mediul de afaceri prin reforme ale cadrului de reglementare care reduc costurile de reglementare a afacerilor; (ii) ajute IMM și exportatorii să obțină acces la servicii de dezvoltare a afacerilor; și (iii) sporească accesul la finanțare pe termen mediu și lung pentru întreprinderile exportatoare.

Rezultatele principale scontate:

1. Reducerea timpului dedicat de management conformării cu cerințele de reglementare, de la 10,7 la sută în 2013 la 8,5 la sută în 2020 (după cum se va raporta în cercetarea internă *Cost of Doing Business*).
2. Sporirea activităților noi orientate la export¹ prin granturi de cofinanțare, cel puțin 50 la sută din beneficiarii granturilor de cofinanțare fiind angajați într-o activitate nouă orientată la export până la finalizarea proiectului.
3. Creșterea volumului de finanțare pentru întreprinderile exportatoare din partea intermediarilor financiari participanți (IFP), cu o creștere medie anuală de 5 la sută.
4. Creditare pe termen mediu și lung de către IFP în cadrul liniei de credit (>24 luni) în sumă de 23,4 milioane dolari SUA până la finalizarea proiectului.

Partenerii principali: Echipa Băncii Mondiale lucrează în strânsă colaborare cu Unitatea de implementare a proiectului din cadrul Ministerului Economiei și cu Directoratul Liniei de Credit al Ministerului Finanțelor.

Partenerii de dezvoltare principali includ proiectul BRITE (Comerț, Investiții și Reglementarea Activității de Întreprinzător) al USAID în domenii aferente reformei cadrului de reglementare, și UE în sprijinul general oferit în direcția dezvoltării sectorului privat în Moldova.

¹ Definite ca: exportul produselor existente pe piețe noi sau către consumatori noi, exportul pentru prima dată, exportul produselor noi pe piețele existente sau noi, sau comercializarea produselor noi în lanțuri valorice orientate la export.

MOLDOVA: PROIECTUL MANAGEMENTUL DEZASTRELOR ȘI RISCURILOR CLIMATICE

Date principale:

Aprobat la: 5 august 2010

Efectiv din: 10 noiembrie 2010

Finalizare la: 30 septembrie 2014

Finanțare în milioane dolari SUA*:

Finanțator	Finanțare	Debursate	Nedebursate
AID	10,4	8,7	1,5
Total	10,4	8,7	1,5

* Sursa: Client Connection din 9 septembrie 2014.

Notă: Sumele debursate pot varia de finanțare din cauza fluctuațiilor de curs valutar.

Moldova este o țară foarte vulnerabilă la dezastre naturale, în special secete și inundații, care au costuri semnificative sociale și economice. Incidența acestor evenimente a înregistrat o creștere în ultimii zece ani. Țara este situată într-o zonă seismică, făcând-o vulnerabilă la cutremurele puternice, potențial dăunătoare. Vulnerabilitatea față de dezastrele naturale este accentuată de lipsa capacității de a prognoza corespunzător evenimentele meteorologice, infrastructura învechită, sistemul slab instituțional pentru gestiunea situațiilor post-dezastre și alte probleme de capacitate. Un alt factor negativ emergent este variabilitatea climatică în creștere și incertitudinea pe care aceasta o aduce în producerea agricolă și, astfel, în mijloacele de subsistență ale producătorilor agricoli, precum și securitatea alimentară a țării.

Obiectivul de dezvoltare al proiectului constă în consolidarea capacității Serviciului Hidrometeorologic de Stat de a prognoza vremea severă și de a îmbunătăți capacitatea Republicii Moldova de a se pregăti pentru dezastrele naturale și a reacționa în raport cu acestea.

Proiectul își propune să consolideze capacitatea instituțională, umană și tehnică pentru: (i) monitorizarea mai bună a vremii și sistemele de avertizare timpurie privind riscurile legate de vreme, care pot produce prognoze și servicii hidro-meteorologice în timp util și exacte; (ii) managementul ameliorat și perioadele de timp de răspuns la dezastrele naturale și cele cauzate de factorul uman; și (iii) asistență calificată agricultorilor pentru conștientizarea și adaptarea la pericolele naturale și variabilitatea climatică.

Rezultatele obținute:

- Procesul de procurare a unui sistem de radar Doppler cu polarizare duală pentru îmbunătățirea preciziei prognozelor meteorologice severe a fost finalizat. Sistemul de radar a fost produs și instalat și este funcțional.
- Două studii de fezabilitate și design au fost finalizate în iulie 2012 pentru a ajuta la crearea Centrului modern de Comandă de Urgență (CCU). Între timp, angajații Departamentului Situații Excepționale sunt formați vizavi de conceptele tehnice ale comunicațiilor moderne și echipamentul TI.
- Designul tehnic al Platformei de comunicare mobilă în timp util pentru livrarea informației producătorilor agricoli prin intermediul tehnologiilor moderne a fost finalizat și beta testarea sistemului a fost realizată.
- Selectarea beneficiarilor de granturi pentru aplicarea practică a tehnologiilor agricole menite să sporească rezistența la riscurile climatice a fost finalizată. Astfel, 40 de beneficiari ai granturilor investiționale beneficiază deja în teren. Un număr suplimentar de 40 de beneficiari sunt pe lista de așteptare pentru granturi investiționale.

Partenerii principali: Echipa Băncii Mondiale lucrează în strânsă colaborare cu: (i) Ministerul Mediului, (ii) Ministerul Afacerilor Interne, și (iii) Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare.

Partenerii de dezvoltare principali: Agenția Suedeză pentru Cooperare Internațională (Sida) – proiectul va beneficia de sprijinul Sida (100.000 dolari SUA) pentru activitățile practice și teoretice menite să consolideze capacitatea pentru pregătirea și răspunsul la calamități.

MOLDOVA: PROIECTUL MODERNIZAREA SECTORULUI SĂNĂTĂȚII

Date principale:

Aprobat la: 22 mai 2014

Efectiv din: 1 octombrie 2014 (data scontată)

Finalizare la: 31 martie 2019

Finanțare în milioane dolari SUA*:

Finanțator	Finanțare	Debursate	Nedebursate
Creditul AID	30,2	0,0	30,2
Total	30,2	0,0	30,2

* Sursa: Client Connection din 9 septembrie 2014.

În ultimii 20 de ani, Guvernul Republicii Moldova a realizat progrese în consolidarea medicinei de familie, optimizarea spitalelor și asigurarea accesului universal la asistență medicală primară, indiferent de statutul de asigurare al cetățenilor. În timp ce progrese au fost realizate în reducerea ratei de deces în rândul grupurilor de vârstă mai tinere, mortalitatea la bărbați adulți a crescut. Bolile netransmisibile (BNT) au devenit povara majoră de mortalitate și maladii în rândul populației, tensiunea arterială crescută (hipertensiunea arterială) și fumatul constituind principalele riscuri BNT. În special, aproximativ 50 la sută din adulți în Republica Moldova au hipertensiune arterială. Prevalența fumatului la adulți este de 43 la sută comparativ cu media regională de 31 la sută.

Cheltuielile totale pentru sănătate pe cap de locuitor reprezentând aproximativ 360 dolari SUA, Republica Moldova cheltuiește mult mai mult pe sănătate decât țările comparabile. Cu toate acestea, rezultatele în domeniul sănătății din Moldova sunt mai mici decât se aștepta, având în vedere nivelul cheltuielilor în sănătate. Diferența dintre cheltuielile în sănătate ale Republicii Moldova și performanțele sale în materie de sănătate subliniază necesitatea de a îmbunătăți eficiența cheltuielilor pentru sănătate în obținerea rezultatelor în sector.

În acest context, Banca Mondială a elaborat Programul pentru rezultate pentru a susține Guvernul în abordarea provocărilor aferente BNT, realizarea unei valori mai bune față de cheltuieli și oferirea de rezultate mai bune în sectorul sănătății.

Obiectivele de dezvoltare ale proiectului sunt de a contribui la reducerea riscurilor principale aferente BNT și îmbunătățirea eficienței serviciilor de sănătate în Moldova. Proiectul Modernizarea sectorului sănătății (PMSS) este ghidat de Politica națională în sectorul sănătății pentru anii 2007–21 și este operaționalizat în Strategia Națională de Dezvoltare a Sectorului Sănătății pentru perioada 2008–17 cu sprijin financiar din Cadrul bugetar pe termen mediu (CBTM).

PMSS constă dintr-un program de rezultate pentru instrumente cu o componentă de finanțare a proiectelor investiționale (FPI), care susține Guvernul în realizarea rezultatelor legate de debursări. Se preconizează că operațiunea va aborda o serie de probleme sectoriale interconectate prin: (i) contribuții la elaborarea de noi politici în domeniul optimizării spitalicești, în același timp reeducând paturile spitalicești de îngrijire acută și micșorând în continuare durata medie de spitalizare; (ii) reducerea prevalenței fumatului în rândul adulților; și (iii) facilitarea unei gestionări mai bune a hipertensiunii arteriale.

Instrumentul FPI își propune să abordeze următoarele constrângeri de capacitate tehnică: (1) consolidarea unui mecanism de plată în funcție de grupuri de diagnostic pentru spitale; (2) dezvoltarea de stimulente bazate pe performanță pentru eficiență și calitate în sănătate; (3) elaborarea de strategii pentru a optimiza rețelele spitalicești; și (4) monitorizarea și evaluarea rezultatelor proiectului (indicatorilor legați de debursări [ILD]).

Provocările principale:

1. Datorită debursărilor din programul de rezultate în bugetul de stat și procesul slab CBTM, principala provocare este de a asigura că mijloacele proiectului nu sunt redirecționate pentru a finanța alte necesități din sector.
2. Realizarea rezultatelor asociate BNT depinde în mare măsură de cooperarea în cadrul altor sectoare și cu alți omologi. În special, prevalența fumatului ar putea fi redusă numai în cazul în care va exista o combinație de măsuri legate de impozite și interzicerea fumatului în locuri publice.
3. Realizarea rezultatelor sensibile aferente optimizării rețelei spitalicești va necesita angajament și sprijin continuu din partea Guvernului, care depinde de reconfirmarea conducerii politice actuale.

Partenerii principali: Echipa Băncii Mondiale lucrează în strânsă colaborare cu: (i) Ministerul Sănătății, care este responsabil de implementarea părții investiționale a proiectului (componenta de asistență tehnică) și raportarea în adresa Băncii Mondiale cu privire la rezultatele obținute; și (ii) Compania Națională de Asigurări în Medicină (CNAM), care este responsabilă, de asemenea, pentru implementarea proiectului și realizarea rezultatelor specifice. Suplimentar, activitățile în cadrul proiectului implică colaborare apropiată cu Centrul Național de Management în Sănătate (CNMS) și Centrul Național de Sănătate Publică (CNSP), care sunt subordonate Ministerului Sănătății.

Partenerii de dezvoltare principali sunt UE, Organizația Mondială a Sănătății (OMS), Agenția Elvețiană pentru Dezvoltare și

Cooperare (SDC), Agenția Germană pentru Cooperare Internațională (GIZ) și alte instituții ONU relevante, implicate în sectorul sănătății, care desfășoară operațiuni de finanțare complementare și care coordonează aspectele de politici cu echipa Băncii Mondiale.

MOLDOVA: PROIECTUL CONSOLIDAREA EFICACITĂȚII REȚELEI DE PROTECȚIE SOCIALĂ

Date principale:

Aprobat la: 9 iunie 2011

Efectiv din: 26 octombrie 2011

Finalizare la: 30 iunie 2016

Finanțare în milioane dolari SUA*:

Finanțator	Finanțare	Debursate	Nedebursate
Creditul AID	37,0	20,7	13,7
Total	37,0	20,7	13,7

*Sursa: Client Connection din 9 septembrie 2014.

Notă: Sumele debursate pot varia de finanțare din cauza fluctuațiilor de curs valutar.

Cheltuielile Republicii Moldova aferente asistenței sociale continuă a fi mari comparativ cu media regională EAC de 1,6 la sută din PIB, și chiar mai mare în comparație cu țările AID. În 2014, Guvernul Republicii Moldova (GRM) va cheltui aproximativ 2 la sută din PIB pentru programe de protecție socială, majoritatea cărora sunt prestații categoricale prost direcționate. Reformele lansate în 2009-10 au ajutat la îmbunătățirea durabilității financiare și a echității rețelei de protecție socială prin expansiunea transferurilor în numerar direcționate, precum programul *Ajutor Social* și de încălzire în perioada rece a anului, și eliminarea unor prestații categoricale ineficiente.

Obiectivul de dezvoltare al proiectului constă în îmbunătățirea eficienței și echității rețelei de protecție socială din Republica Moldova prin extinderea durabilă din punct de vedere fiscal și consolidarea programul *Ajutor Social*.

Obiectivul proiectului va fi realizat prin:

- Susținerea costurilor intermediare de tranziție ale extinderii programului *Ajutor Social* și consolidarea altor beneficii pentru durabilitatea fiscală a rețelei de protecție socială.
- Implementarea măsurilor de sporire a eficienței administrative a rețelei de protecție socială prin consolidarea rolurilor și capacității instituționale, îmbunătățirea procedurilor și sistemelor operaționale, și sensibilizarea mai amplă privind necesitatea reformelor.

Proiectul are două componente. Prima componentă va cofinanța extinderea a două programe direcționate de transfer a numerarului (*Ajutor Social* și alocațiile pentru perioada rece), susținând consolidarea și reducerea altor prestații categoricale. Aceasta va face legătura dintre debursări și realizarea unor rezultate specifice măsurate prin intermediul „Indicatorilor legați de debursări” (ILD). A doua componentă va finanța investițiile pentru consolidarea arhitecturii de bază a sistemului de asistență socială, cu un accent pe programul *Ajutor Social*.

Rezultatele obținute:

- În 2011–12, proiectul a demonstrat progrese bune ca rezultat al expansiunii puternice a prestațiilor direcționate *Ajutor Social* și al eliminării unei porțiuni de prestații categoricale ineficiente. Aceasta a îmbunătățit distribuția și durabilitatea cheltuielilor generale pentru asistență socială. Totuși, din 2013, progresele obținute au fost diminuate deoarece acoperirea prestațiilor sociale s-a redus.
- Lansarea noului sistem informațional de management a eliminat cea mai mare parte a proceselor pe suport de hârtie și a simplificat procesul de aplicare pentru prestații. Timpul de procesare a aplicațiilor în cadrul programului *Ajutor Social* a fost redus de la 30 la 11 zile în perioada anilor 2010-14.
- Crearea unităților Inspectoratului Sociale a ajutat la reducerea pierderilor cauzate de fraude și erori în sistemul de prestații sociale cu 29 la sută față de anul 2010.

Partenerii principali: Echipa Băncii Mondiale lucrează în strânsă colaborare cu Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei și Ministerul Finanțelor.

Partenerii de dezvoltare principali includ: UE, UNICEF, Organizația Internațională pentru Migrație (OIM) și alte agenții ONU implicate în sectorul protecției sociale.

MOLDOVA: PROIECTUL AGRICULTURA COMPETITIVĂ

Date principale:

Aprobat la: 1 mai 2012

Efectiv din: 20 septembrie 2012

Finalizare la: 30 iunie 2017

Finanțare în milioane dolari SUA*:

<i>Finanțator</i>	<i>Finanțare</i>	<i>Debursate</i>	<i>Nedebursate</i>
Creditul AID	18,0	1,8	15,6
Guvernul RM	2,0	0,0	2,0
Beneficiarii	10,0	0,0	10,0
Grantul GEF	4,5	1,9	2,5
Grantul Sida	2,7	0,0	2,6
Total	37,2	3,8	32,7

*Sursa: Client Connection din 9 septembrie 2014.

Notă: Sumele debursate pot varia de finanțare din cauza fluctuațiilor de curs valutar.

Provocări:

Clima Republicii Moldova și fertilitatea relativ mare a solului oferă țării un avantaj comparativ în cultivarea fructelor și legumelor celor mai temperate. Creșterea și vânzarea fructelor și legumelor proaspete oferă cel mai mare potențial de creștere a veniturilor din vânzări pe piața internă și la export. Cu toate acestea, trecerea la culturi mai profitabile, precum și segmente de piață mai profitabile, continuă să fie afectată de cerințe ridicate de capital pentru infrastructura post-recoltă, rigurozitatea securității pe piața finală și cerințele de calitate. Suplimentar, modelele agricole curente și fragmentarea terenurilor duc la proliferarea practicilor nesustenabile de gestionare a terenurilor, care trebuie temperate pentru a reduce pierderile de productivitate pe terenuri.

Obiectivul de dezvoltare al proiectului este sporirea competitivității sectorului agroalimentar al țării prin susținerea modernizării sistemului de gestiune a siguranței alimentare, facilitând accesul producătorilor agricoli la piețe și raționalizând practicile de agroalimentare și cele de gestiune durabilă a terenurilor.

Obiectivele vor fi realizate prin activități de: (i) consolidare a capacității țării pentru a gestiona agenda tot mai complexă de siguranță alimentară; (ii) creștere a gradului de organizare a producătorilor agricoli și îmbunătățire a infrastructurii post-recoltă; și (iii) promovare a adoptării practicilor de gestiune durabilă a terenurilor de către producătorii agricoli și asigurare a unui răspuns consolidat din partea autorităților la provocările de degradare a solului.

Rezultatele scontate:

La această etapă incipientă de implementare, proiectul se poate deja lăuda cu mai multe rezultate substanțiale, preponderent aferente agendei de securitate alimentară, unde noua Agenție pentru Siguranță Alimentară beneficiază de sprijin zilnic din partea consultanților finanțați în cadrul proiectului privind aspecte organizaționale și funcționale, și progrese substanțiale au fost obținute în pregătirea design-urilor tehnice pentru primul punct de inspecție a siguranței alimentare la frontieră.

Partenerii principali:

Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare și Ministerul Mediului.

Parteneri: GEF, Sida.

MOLDOVA: GRANTUL PARTENERIATUL GLOBAL PENTRU EDUCAȚIE (PGE)

Date principale:

Efectiv din: 27 martie 2012

Finalizare la: 29 octombrie 2014

Finanțare în milioane dolari SUA*:

<i>Finanțator</i>	<i>Finanțare</i>	<i>Debursate</i>	<i>Nedebursate</i>
EFAFTI	4,4	3,1	1,3
Total	4,4	3,1	1,3

*Sursa: Client Connection din 9 septembrie 2014.

Notă: Sumele debursate pot varia de finanțare din cauza fluctuațiilor de curs valutar.

Proiectul propus este o continuare a Inițiativei cu aplicare rapidă – Educație pentru toți (EFA FTI), implementată cu succes în perioada anilor 2006-2010. În acea perioadă, Moldova era unica țară EFA FTI, care direcționa resursele grantului exclusiv în direcția dezvoltării timpurii a copiilor (DTC), realizând importanța intervențiilor la vârstă fragedă pentru viitorul copiilor săi.

Grantul PGE își propune să continue sprijinul pentru îmbunătățirea accesului, calității și caracterului inclusiv al învățământului preșcolar în Moldova. Republica Moldova a obținut progrese considerabile la capitolul înscrieri în învățământul preșcolar în cadrul granturilor precedente (de la 75 la sută în 2006 la 76,8 la sută în 2010), însă au continuat să existe disparități între spațiul urban și rural. Acest grant a ajutat, de asemenea, Guvernul să realizeze obiectivul său de atenuare a lacunei dintre localitățile urbane și cele rurale.

Obiectivele specifice ale Grantului sunt: (i) oferirea accesului echitabil la programele preșcolare cu acces inadecvat la servicii de învățământ preșcolar (de exemplu, localități rurale fără grădinițe și un număr mare de copii de vârstă preșcolară, sau unde instituțiile existente nu pot acoperi numărul preșcolarilor); (ii) asigurarea accesului sporit la învățământul preșcolar al copiilor cu necesități speciale și al celor din grupuri sociale dezavantajate și vulnerabile; și (iii) ameliorarea calității învățământului preșcolar prin fortificarea capacității tuturor educatorilor să aplice constant curriculum-ul nou axat pe copil și standardele noi elaborate, precum și prin acordarea materialelor didactice și a programelor parentale.

Rezultatele obținute în cadrul Grantului PGE:

Până în prezent, lucrări de reabilitare au fost finalizate în 27 localități și peste 1.300 de copii au beneficiat de pe urma intervențiilor Grantului. Guvernul continuă lucrările de reabilitare cu utilizarea resurselor Grantului în câteva localități suplimentare, astfel sporind numărul beneficiarilor și depășind ținta inițială de 1.200 copii.

În timp ce Grantul PGE în derulare continuă să sprijine eforturile de extindere a acoperirii cu dezvoltare timpurie a copiilor și să vizeze problemele de echitate în localitățile rurale cu acces inadecvat la servicii preșcolare, un accent puternic este plasat, de asemenea, pe sporirea calității serviciilor preșcolare. Progrese importante au fost realizate cu sprijinul Grantului PGE în vederea susținerii promovării legislației și politicilor naționale, a unui program de dezvoltare profesională/mentorat la nivel de sistem pentru cadrele din ciclul preșcolar, asociat acordării de materiale didactice și de învățare moderne, și a unui instrument de evaluare a gradului de pregătire școlară pentru a sprijini pregătirea copiilor de școală. Aceste inițiative inovatoare plasează Moldova în topul țărilor PGE, care avansează agenda de dezvoltare timpurie a copiilor nu doar prin sporirea accesului la servicii preșcolare dar și prin promovarea programelor educaționale moderne de calitate și consolidarea reușitelor intervențiilor EFA FTI precedente.

Țintele pentru indicatori importanți sectoriali au fost deja depășite, de exemplu rata brută a înscrierilor în învățământul preșcolar de 82,1 la sută față de ținta de 78 la sută; de asemenea, rata brută a înscrierilor în învățământul preșcolar în localitățile rurale este 71,4 la sută, depășind ținta de 68 la sută.

Partenerii principali: Echipa Băncii Mondiale lucrează în strânsă colaborare cu: (i) Ministerul Educației, care este responsabil de implementarea generală a Proiectului; și (ii) Fondul de Investiții Sociale în Moldova responsabil pentru reabilitarea obiectelor selectate.

Partenerii de dezvoltare principali au inclus UNICEF, agenția principală PGE în Moldova.

MOLDOVA: PROIECTUL REFORMA EDUCAȚIEI

Date principale:

Aprobat la : 24 ianuarie 2012

Efectiv din: 1 iulie 2013

Finalizare la: 31 august 2018

Finanțare în milioane dolari SUA*:

Finanțator	Finanțare	Debursate	Nedebursate
AID	40,0	6,1	33,1
Total	40,0	6,1	33,1

*Sursa: Client Connection din 9 septembrie 2014.

Notă: Sumele debursate pot varia de finanțare din cauza fluctuațiilor de curs valutar.

Proiectul susține direct programul de reforme al Guvernului. Obiectivele programului sunt sporirea calității educației, cu susținerea concomitentă a reformelor de eficiență implementate în sector și în corespundere cu Strategia de parteneriat pentru Moldova 2014-17, contribuind în mod direct la implementarea celui de-al doilea pilon SPT de dezvoltare a capitalului uman și minimizare a riscurilor sociale.

Proiectul are **trei componente:**

1. Consolidarea calității educației va contribui la calitatea mai bună a învățământului general în Moldova.
2. Îmbunătățirea eficienței sectorului educațional va îmbunătăți eficiența sectorului prin eliminarea capacității excesive și crearea unui sistem de învățământ mai flexibil, care va fi mai bine echipat pentru a oferi educație care întrunește cerințele unei economii moderne.
3. Îmbunătățirea capacității Ministerului Educației de a monitoriza reforma va fi susținută de asistență tehnică pentru implementarea, monitorizarea și măsurarea programului de reformă a educației.

Indicatori de rezultate:

1. 70 la sută din școlile de circumscripție întrunesc standardele de asigurare a calității în școli până în anul cinci al proiectului;
2. Scorurile medii pentru școlile de circumscripție la română și matematică în clasa 4 au crescut;
3. Scorurile medii pentru școlile de circumscripție la română și matematică în clasa 9 au crescut;
4. Raportul elev/cadru didactic pentru clasele 1-12 a crescut de la 10,5:1 la 11,5:1;

Indicatori intermediari de rezultate:

1. Programul actualizat de instruire a directorilor și cadrelor didactice în școli este aprobat oficial și implementarea este inițiată;
2. 30 la sută din directorii de școli și 10 la sută din cadre didactice sunt instruiți în baza programului actualizat de instruire a directorilor și cadrelor didactice în școli;
3. Programul nou de remunerare a directorilor și cadrelor didactice este aprobat de Guvern;
4. Moldova este înscrisă la PISA 2015 și rezultatele participării Moldovei la evaluarea elevilor sunt analizate și diseminate public;
5. Administrarea testării naționale revizuite a tuturor elevilor de clasa 4 este finalizată;
6. Administrarea testării naționale revizuite a tuturor elevilor de clasa 9 este finalizată;
7. Existența sistemului de monitorizare și redresare a abandonului (după gen) în învățământul general (utilizând SIME);
8. Cardurile de raportare școlară sunt produse și diseminate școlilor;
9. 89 la sută din școlile primare și gimnaziale au bugetele aprobate conform noii formule de finanțare per elev;
10. 980 clase sunt reorganizate în școli primare și secundare;
11. SIME consolidat este creat.

Partenerii principali: Echipa Băncii Mondiale lucrează în strânsă colaborare cu Ministerul Educației, care este responsabil de implementarea generală a proiectului, și cu Ministerul Finanțelor.

Partenerii de dezvoltare principali: UNICEF și Guvernul Japoniei, ale căror fonduri sunt administrate de Banca Mondială prin intermediul grantului în sumă de 2,86 milioane dolari SUA “Integrarea copiilor cu dezabilități în învățământul de masă”, și Parteneriatul Global pentru Responsabilizare Socială prin intermediul grantului în sumă de 0,7 milioane dolari SUA ‘Cetățenii abilitați sporesc responsabilitatea pentru reforma și calitatea educației’ implementat de unul din principalele centre analitice ‘Expert-Grup’.

MOLDOVA: PROIECTUL REFORMA CLIMATULUI INVESTIȚIONAL CFI

Date principale:

Lansarea proiectului: noiembrie 2011

Finalizare: decembrie 2014

CFI implementează programul în parteneriat cu Guvernul Suediei, Ministerului Austriac de Finanțe, și Ministerul Afacerilor Externe din Olanda.

Corporația Financiară Internațională (CFI) implementează proiectul consultativ Reforma climatului investițional în Moldova cu scopul general de a oferi asistență Guvernului la: (i) abordarea deficiențelor de reglementare în domeniile prioritare de inspecții, autorizații de construcție și insolabilitate, și (ii) simplificarea reglementărilor în agribusiness și crearea bazei pentru investiții sporite în agribusiness. Proiectul este o continuare a experienței de succes a CFI cu alte programe consultative în domeniul climatului investițional în regiunea Europa și Asia Centrală.

Obiectivul de dezvoltare al proiectului este de a ajuta Moldova, una dintre cele mai sărace țări din Europa, să simplifice procedurile administrative și de reglementare, să sporească competitivitatea sectoarelor agricol și de prelucrare a alimentelor, și să deschidă sectorul agribusiness pentru mai multe investiții. De asemenea, proiectul va ajuta la îmbunătățirea accesului la finanțare pentru companiile mici și medii prin implementarea reformelor de soluționare a datoriilor și fortificarea cadrului de reglementare în vederea favorizării investițiilor. Îmbunătățirile vor ajuta la facilitarea în continuare a activităților economice și vor încuraja dezvoltarea sectorului privat.

Rezultatele principale realizate și scontate:

- CFI a oferit asistență clientului la elaborarea unui număr de peste 20 acte juridice de inspecții în corespundere cu Legea inspecțiilor. CFI a ajutat ministerele de resort să elaboreze și să promoveze două metodologii de inspecții în bază de riscuri (IBR), precum și a oferit contribuții/verificări de calitate pentru alte 17 metodologii IBR. Rezultatul major al acestor activități este tranziția evidentă spre conformitatea voluntară și IBR. Aceste rezultate au fost realizate, de asemenea, datorită registrului electronic de inspecții creat cu implicarea CFI.
- Împreună cu Ministerul Justiției, CFI a oferit asistență Parlamentului la finalizarea proiectului Legii practicienilor în domeniul insolabilității, care completează Legea insolabilității. Proiectul legii a fost aprobat de Parlament în primă lectură.
- CFI a continuat activitatea în domeniul raționalizării legislației în domeniul siguranței alimentare, care favorizează conformitatea voluntară și evaluarea riscurilor în cadrul inspecțiilor. Împreună cu alți parteneri de la Guvern și cu Banca Mondială și UE, CFI a continuat promovarea și implementarea aplicării alternativelor pentru reglementarea clasică în domeniul siguranței alimentelor. CFI a ajutat, de asemenea, clientul la promovarea metodologiei IBR, care a fost aprobată în iunie 2014.
- CFI a finalizat evaluarea necesităților (juridice, instituționale și TIC) ale agenției responsabile de siguranța alimentelor în realizarea următoarelor rezultate: proiecte de modificări la actele juridice și termenii de referință pentru sistemul de management al informației în domeniul siguranței alimentelor, care urmează a fi elaborat de către Centrul de Guvernare Electronică finanțat de Banca Mondială. În baza acestora, 60 de modificări legislative și 67 de modificări ale hotărârilor Cabinetului au fost propuse.
- În cadrul campaniei ZLSAC, a organizat o instruire direcționată privind controalele de frontieră în bază de riscuri pentru aspectele aferente siguranței alimentelor.
- Împreună cu Organizația pentru Dezvoltare Industrială a Națiunilor Unite (UNIDO), a oferit asistență MIEPO în aspecte ce țin de parcurile industriale și a oferit contribuții pentru modificările juridice cu scopul facilitării ISD. Proiectul a oferit, de asemenea, UNIDO cunoștințe locale pentru elaborarea unui proiect de asistență tehnică și, pe parcursul activității, a examinat oportunități pentru implicarea mai amplă a CFI, de exemplu oportunitatea potențială de ISD în co-generarea energiei.

Partenerii principali: Guvernele Moldovei, Suediei și Austriei.

EXEMPLU DE PROIECT INVESTIȚIONAL CFI ÎN MOLDOVA: TRANS-OIL

Date principale:

Investit: 9 august 2012

Semnat: 12 iulie 2012

Aprobat: 10 iulie 2012

Finanțarea CFI (milioane dolari SUA):

Finanțare	Suma	Anul fiscal
Împrumutul A	15,0	2013
Împrumutul B	20,0	
Cvasi-capital	15,0	

Trans-Oil este un comerciant lider de cereale și producător de ulei de floarea-soarelui în Republica Moldova, cu sediul la Chișinău și cu operațiuni în întreaga țară. CFI a oferit asistență printr-un pachet de finanțare pe termen lung pentru a ajuta compania să-și extindă operațiunile sale și de a le face mai durabile.

Obiectivul de dezvoltare al proiectului. CFI a oferit Trans-Oil finanțare pe termen lung, care în prezent nu poate fi obținută de la băncile comerciale sau piețele de capital locale. Cu sprijinul CFI și finanțarea pe termen lung, Trans-Oil a extins afacerea prin achiziționarea unui procesor oleaginos local și a cinci silozuri. Compania va face de asemenea investiții pentru a îmbunătăți eficiența energetică și ameliora standardele de mediu. Cooperarea cu CFI va ajuta Trans-Oil să devină un grup și comerciant major oleaginos în regiune și să contribuie la dezvoltarea economiei Republicii Moldova.

CFI a angajat (conform situației din 8 iulie 2014) și a debursat (conform situației din 17 iulie 2014) alte 30 milioane dolari SUA printr-un împrumut pe termen scurt, care este cota CFI din facilitatea pre-export sindicalizată pe termen scurt în sumă de 155 milioane dolari SUA, condusă de Societe Generale. Facilitatea va susține achiziția de către Grup a mărfurilor, depozitarea și procesarea în sezonul de recoltă 2014-15 pentru comercializare pe piețele de export.

Impactul de dezvoltare al proiectului nou se preconizează să includă: (i) acces sporit la finanțare pentru un actor agricol major, care operează într-un sector cheie al economiei Moldovei; (ii) sprijin pentru creșterea și generarea unor venituri mai mari din export de către Grup – o sursă majoră de venituri din export în Moldova; (iii) acoperirea sporită a fermierilor prin acordarea de sursă majoră și stabilă de finanțare pentru achiziționarea de către Grup a mărfurilor, preponderent de la fermierii mici și mijlocii; și (iv) menținerea locurilor de muncă și venituri fiscale sporite.

Rolul scontat și adiționalitatea: proiectul nou va mobiliza investițiile existente pe termen lung din partea CFI și va oferi finanțare pentru a ajuta Grupul să întrunească necesitățile sale de finanțare a capitalului de lucru în perioada de recoltă, va amplifica baza sa de finanțare dincolo de rețeaua financiară existentă. Implicarea CFI în cadrul facilității va: (i) transmite un semnal pe piață referitor la angajamentul continuu al CFI în vederea susținerii dezvoltării sectorului agricol în Moldova; (ii) ajuta Grupul cu finanțarea necesară pentru expansiunea operațiunilor sale; (iii) promova eficiența financiară și transparența; și (iv) prin împărtășirea cunoștințelor privind expertiza sa globală în utilizarea chitanțelor de depozitare, va explora posibilitatea elaborării unui plan de acțiuni pentru implementarea pe viitor de către Grup a finanțării chitanțelor de depozitare.

Compania anticipează rentabilitate și generare de numerar solide în AF14 (2013–14) în mare parte ca rezultat al recoltei bune din anul precedent, al disponibilității finanțării pentru capitalul de lucru și accesului la terminale adiționale, care permit un volum mai mare de export al mărfurilor agricole. Se anticipează că AF15 (2014–15) va demonstra o creștere și performanță bune. Compania continuă să crească și, din câte se cunoaște, examinează oportunități potențiale de achiziții, în special în logistica porturilor, care se așteaptă să complementeze și să fortifice operațiunile sale existente.

Rezultatele principale scontate:

- Furnizarea de finanțare pe termen lung pentru companie, consolidarea bilanțului și capacitatea de a-și extinde expansiunea cu fonduri pe termen lung;
- Sprijin pentru mobilizarea de capital: prin împrumutul propus B, CFI a atras finanțare suplimentară de la creditori internaționali, ajutând la extinderea surselor de finanțare și a bazei de finanțare pentru companie pe termen lung;
- Asistență la îmbunătățirea eficienței operaționale și sporirea competitivității prin împărtășirea expertizei globale a CFI în sectorul agricol;
- Realizarea beneficiilor pentru fermierii locali prin integrarea lor pe piețele interne și internaționale cu valoarea adăugată;
- Promovarea menținerii locurilor de muncă și veniturilor fiscale sporite; și
- Încurajarea companiilor locale și regionale să considere investiții în Moldova.

MOLDOVA: MUNICIPIUL CHIȘINĂU

Date principale:

Investit: 23 septembrie 2011

Semnat: 15 noiembrie 2010

Aprobat: 15 octombrie 2010

Finanțarea CFI (milioane dolari SUA):

Finanțare	Suma	Anul fiscal
Împrumut A CFI	10	2011

Pe parcursul ultimilor 20 de ani, investițiile în infrastructura orașului au fost aproape inexistente. Ca rezultat, străzile cu cele mai mari concentrații de trafic s-au deteriorat semnificativ, generând costuri economice pentru utilizatorii drumurilor și având consecințe negative asupra potențialului de creștere și competitivitatea municipiului. Rețelele de alimentare cu apă și canalizare necesitau reabilitare urgentă sau erau chiar inexistente în unele suburbii, cauzând întreruperi frecvente în prestarea serviciilor și implicații substanțiale asupra mediului. Situația a fost exacerbată în continuare și de lipsa unor date fiabile cu privire la planurile rețelelor existente, care au generat estimări și modele tehnice de calitate insuficientă, deviind deseori de la realitate.

Obiectivul de dezvoltare al proiectului. Ca rezultat al acestui proiect, rețelele de alimentare cu apă și canalizare noi și reabilite, cu stații de pompare și tratare a apei, vor oferi acum servicii de aprovizionare cu apă și canalizare mai sigure și mai calitative pentru aproximativ 80.000 de locuitori, sau 10 la sută din populația Chișinăului. Conductele noi vor reduce scurgerile și evaporarea, economisind atât volumul de apă și costurile de întreținere, deoarece municipiul pierde în prezent aproximativ 35 la sută din apă din cauza scurgerilor. Suplimentar, 5 kilometri de străzi principale din municipiu, cu cel mai intens trafic, au fost reabilite.

Rezultatele principale scontate:

Până în prezent, cu ajutorul proiectului următoarele rezultate au fost operaționalizate:

- Aproximativ 30 kilometri de noi rețele de alimentare cu apă;
- 4 kilometri de rețele de alimentare cu apă reabilite;
- 14 kilometri de rețele de canalizare noi;
- Patru stații de pompare;
- Patru stații de tratare a apelor reziduale; și
- Reabilitarea a 5 kilometri de străzi principale din municipiu.

(Figures in thousands of USD)										
Trust Fund #	Trust Fund Name	Net Grant Amount	Program Source	Grant Closing Date	Managing Unit	Team Leader	Project #	Project Name	End Disb. Date	Exec. By
TF011492	Moldova Investment Climate Reform Project	2,837.50	IFC	12/31/2014	GTCEU	Lily Beglashvili			4/30/2015	Bank
TF011523	Moldova: #10151 Improving Access to Credit through Secured Transactions Reform	280.70	FIRST	4/30/2014	GFMDR	Uzma Khalil	P130155	Moldova #10151 Improv Access to Credit	10/30/2014	Bank
TF011685	MOLDOVA: Feasibility Study for Cloud-Based Shared Infrastructure PPP	200.00	PPIAF	6/30/2014	GTIDR	Sandra Sargent	P121231	MOLDOVA eTRANSFORMATION	10/31/2014	Bank
TF011810	Moldova - Global Partnership For Education Grant	4,400.00	EFAFTI	10/29/2014	GEDDR	Mariana Doina Moarcas	P128468	EFA- FTI - 3	4/30/2015	Recipient
TF012004	Strengthening Public Procurement	493.00	IDF	6/27/2015	GGODR	Kashmira Daruwalla	P129112	IDF-PUBLIC PROCUREMENT	12/27/2015	Recipient
TF012145	Moldova Agriculture Competitiveness Project	4,435.50	GEFIA	6/30/2017	GFADR	Anatol Gobjila	P127125	AGRICULTURE COMPETITIVENESS PROJ. (GEF)	12/31/2017	Recipient
TF012263	IDF Grant for Strategic Planning of Health Information Management Reform Project	278.00	IDF	7/30/2015	GHNDR	Paolo Belli	P131020	IDF-HEALTH MIS	1/31/2016	Recipient
TF012271	Moldova GPE Grant SPN	156.09	EFAFTI	4/29/2015	GEDDR	Moarcas	P128468	EFA- FTI - 3	8/29/2015	Bank
TF013177	Advice on Strengthening Public Investment Management in Moldova	200.00	EPFM	6/30/2015	GGODR	Iryna Shcherbyna	P130304	Advice on Strengthening Public Inv. Mgm	10/31/2015	Bank
TF013396	PHRD STAFF GRANT SUPPORT FOR MR. KATSUYUKI FUKUI	463.61	PHRD	10/31/2014	GEEEDR	Shinya Nishimura	P125137	Moldova: Sida TF on Energy Reform and EE	2/28/2015	Bank
TF014285	SKKE between Moldova and Romania: Sharing Experience on School Graduation Examinations	49.90	SOUTH	6/20/2014	GEDDR	Andrea C. Guedes	P127388	EDUCATION REFORM	10/20/2014	Bank
TF014332	Strengthening the Capacity of the Court of Accounts of Moldova	1,000.00	EPFM	11/30/2015	GGODR	Bogdan Constantin Constantinescu	P133554	Strengthening Capacity of Moldova CoA	5/31/2016	Recipient
TF014647	Resource Efficiency For SMEs	150.00	IFC	2/29/2016	CEUSB	Viera Feckova	IFC-00599133	REF for SMEs	6/29/2016	Bank
TF014855	Integration of Children with Disabilities into Mainstream Schools	2,860.00	PHRD	7/30/2016	GEDDR	Yuliya Smolyar	P144618	Integration of Children with Disabilitie	1/31/2017	Recipient
TF014946	Support for the Moldova Agriculture Competitiveness Project	2,681.45	FS-7SD	6/30/2015	GFADR	Anatol Gobjila	P118518	AG COMP	12/31/2015	Recipient
TF015422	MD: Strengthening the Capacity of the Court of Accounts of Moldova	120.00	EPFM	11/30/2015	GGODR	Bogdan Constantin Constantinescu	P133554	Strengthening Capacity of Moldova CoA	3/31/2016	Bank
TF015859	Empowered Citizens Enhancing Accountability of the Education Reform and Quality of Education in Moldova Project	696.96	GPSA	12/20/2018	GGODR	Anna Olefir	P147607	Social Accountability for Education	6/20/2019	Recipient
TF015873	Support to CFU Moldova Operations, Phase III	170.00	CDCFTA	12/31/2016	GEEEDR	Sandra Broka	P079303	ENERGY CONSV & EMISSION REDUC (CDCF)	6/30/2017	Recipient
TF015899	Moldova Power Sector Note	190.00	ESMAP	12/15/2014	GEEEDR	Sandu Ghidirim	P146401	Electric Power Market Options	4/15/2015	Bank
TF016060	Preparation of Competitiveness Enhancement Project II	495.50	ECACDF	3/31/2015	GTCDR	Melissa Rekas	P144103	Second Competitiveness Enhancement Proj	9/30/2015	Recipient
TF016644	Integration of Children with Disabilities into Mainstream Schools (Bank supervision)	140.00	PHRD	4/30/2016	GEDDR	Yuliya Smolyar	P144618	Integration of Children with Disabilitie	8/31/2016	Bank
TF016740	GPOBA (W1): TA for support the design of an Results-Based Financing scheme for school rehabilitation in Moldova	74.32	GPOBA	12/31/2014	GEDDR	Andrea C. Guedes	P127388	EDUCATION REFORM	4/30/2015	Bank
TF016849	Moldova/Transnistria Knowledge for Confidence Building	495.00	KST	4/6/2016	GSURR	Klavdiya Maksymenko	P151996	Knowledge for Confidence Building	8/6/2016	Bank
TF056111	CDCF - MOLDOVA BIOMASS HEATING ERPA	1,047.05	CARBON	6/30/2017	GCCCF	Richard H. Zechter	P092516	BIOMASS HEAT IN RUR COMM (CDCF)	8/31/2017	Recipient
TF056815	BCF - MOLDOVA SOIL CONSERVATION ERPA	2,478.00	CARBON	12/31/2018	GCCGT	Daniel Radack	P100597	Moldova SOIL CONS. FOLLOW UP	2/28/2019	Recipient
TF093088	COMMUNITY SUPPORT PROGRAM FOR SUSTAINABLE AND INTEGRATED FOREST MANAGEMENT AND CARBON SEQUESTRATION THROUGH FORESTATIO N.	975.90	PHRD	4/2/2014	GENDR	Anatol Gobjila	P109459	Moldova Community Forestry Project	10/2/2014	Recipient
TF094358	MOLDOVA COMMUNITY FORESTRY PROJECT	2,612.50	CARBON	12/31/2018	GCCGT	Daniel Radack	P109459	Moldova Community Forestry Project	8/31/2019	Recipient
TF097543	GFDRR: Moldova Disaster and Climate Risk management Capacity Building	100.00	GFDRR	9/30/2014	GSURR	Anatol Gobjila	P115634	DISASTER & CLIMATE RISK MGT	1/31/2015	Bank
TF098414	Moldova Food Security AAA	320.00	GFCRP	4/30/2015	GFADR	Irina Ramniceanu	P124627	MD Food Security Notes	8/31/2015	Bank
TF099088	MOLDOVA ESREI TF: SUPERVISION OF RECIPIENT ACTIVITIES	224.76	FS-7SD	12/31/2014	GEEEDR	Shinya Nishimura	P125137	Moldova: Sida TF on Energy Reform and EE	4/30/2015	Bank
TF099139	MOLDOVA ESREI TF COMPONENT 2 & 3: DH Investment Study and Energy Supply Optimization Strategy	2,468.73	FS-7SD	12/25/2014	GEEEDR	Shinya Nishimura	P125137	Moldova: Sida TF on Energy Reform and EE	6/25/2015	Recipient
TF099493	Moldova Soil Conservation Project	2,961.41	CARBON	12/31/2017	GCCGT	Daniel Radack	P100597	Moldova SOIL CONS. FOLLOW UP	6/30/2018	Recipient
TF099602	Biogas Generation from Animal Manure Pilot Project	980.00	GEFIA	6/30/2015	GFADR	Sandra Broka	P120702	BIOGAS GENERATION FROM ANIMAL MANURE	12/31/2015	Recipient